National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

B03/9/20/4

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

National Library
Bibliothèque Nationale
SEP 20
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

Nr. 68 (2511) XXVII aastakäik — Neljapäeval, 14. septembril 1978 — Thursday, September 14, 1978 — Üksiknumbri hind 40 senti

Kas Nikaraaguast kujuneb teine Kuuba?

Valitsusväed peavad ägedaid võitlusi marksistlikult-leninistlikult häälestatud mässajatega

MANAGUA — Nikaraaguas jatkuvad ägedad võitlused mitmes linnas valitsusvägede ja pahempoolselt häälestatud mässajate vahel. Nikaraaguas on peaaegu kõik rahvakihid juba pikema aja jooksul vastu olnud president Anastasio Somoza diktaatorlikule rezhiimile, kuid praegused võitlused ja rahutused näitavad, et kõige paremini on organiseeritud pahempoolsed marksistlikud-leninistlikud elemendid, kuna parempoolsed ja mõõdukad ringkonnad jäävad sündmuste pealtvaatajaiks.

Seda dramaatilist olukorda arvestades arvavad paljud poliitilised vaatlejad, et Somoza rezhiimi kukutamisele võib Nikaraaguas järgneda kommunistliku rezhiimi rakendamine, millega Ladina-Ameerikas tekiks teine Kuuba.

Pahempoolsed elemendid on organiseeritud Sandinista National Liberation Frondi raamidesse, kelle liikmed korraldasid hiljuti relvastatud kallaletungi Managuas asuvasse valitsusehoonesse ja võtsid seal pantvange.

Terroristid lubati maalt koos vanglatest vabastatud 59 poliitilise vangiga lahkuda vastutasuks pantvangide vabastamise eest.

Kõige ägedamad võitlused toimuvad praegu Masaya linnas, kuid sellele lisaks on mässajate ja valitsusvägede vahel relvastatud kokkupõrked ka mitmes teises keskuses. Mässajad on enamuses noored fanaatikud, kes on müstilisel kombel hästi relvadega ja laskemoonaga varustatud.

Masayas toimuvad võitlused iga maja pärast ning linnas on suurem osa elanikke põgenenud.

Nikaraagua konflikt ähvardab kaasa tõmmata ka naaberriigid Kostariika ja Hondurase. Tuhanded põgenikud on saabunud üle piiri nendesse riikidesse ning Kostariika võimude andmetel on Nikaraagua lennukid pommitanud ühte Kostariika territooriumil asunud veoautot. Nikaraagua valitsuse esindajad omalt poolt kinnitavad, et Kostariika on pelgupaika võimaldanud Nigaraagua partisanidele ja seetõttu on riinnakud õigustatud. Vastavate andmete kohaselt on Kostariikasse saabunud 4000 ja Hondurasesse 2000 Nikaraagua põgenikku.

Grupp nägusid MÜ peetaval loengul: vasakult Valli Naelapea, Linda Leetma, Erik Järviste, Andres Truuvert, Malle Höövel ja Heino Susi, (üks nägu „tundmata"). Foto: Urmas Wompa

Neutronipomm jälle päevakorral

Venelased ei tee Kesk-Euroopas loodetud järelandmisi

BRÜSSEL — Ehkki president Carteri otsusest neutronipommi produtseerimise määramata ajaks edasilükkamiseks on möödunud juba pool aastat, on NATO juhtivad ringkonnad veendunud, et neutronipommi valmistamine suuremas skaalas algab peatselt ning et seda relva hakatakse kasutama Euroopa kaitseks.

NATO tegelased Brüsselis arvavad, et surve presidendile neutronipommide produtseerimiseks suureneb pidevalt ning

et Carter peab juba käesoleva aasta lõpul andma käsu selle relva valmistamiseks ja kasutamisele võtmiseks.

Sealjuures toonitatakse, et kui Carter neutronipommide produtseerimise määramatu ajaks edasi lükkas, siis tegi ta seda kaalutlusel, et N. Liit piirab oma tuumaja konventsionaalsete relvade toodangut ning vähendab oma sõjavägesid Kesk-Euroopas. Kuna N. Liit neid presidendi lootusi ei ole täitnud, siis on Carter olukorras, kus ta peab oma seniseid seisukohti muutma ning andma käsu neutronipommide valmistamiseks.

N. Liidu poliitilised kommentaatorid on viimasel ajal pidevalt deklareerinud, et Ühendriigid kasutavad neutronipommi ähvardust N. Liidult järelandmiste väljakauplemiseks ning sõjajõudude kokkutõmbamiseks Kesk-Euroopas.

N. Liidu ametlik teadeteagentuur Tass nimetab neutronipommi ähvardust „hädaohtlikuks mänguks".

Partisanide juht ennustab võitu

Lubab Rodeesia vallutada seitsme kuu jooksul

LUSAKA — Rodeesia terroristide-partisanide üks juhte Joshua Nkomo, kellele alluvad üksused tulistasid alla Rodeesia reisilennuki ja mõrvasid ellujäänud reisijad, tähendas Sambia pealinnas Lusakas ajakirjanikele, et temale alluvad üksused vallutavad Rodeesia seitsme kuu jooksul ja rakendavad seal mustade rezhiimi.

Nkomo kinnitas, et tema sõdurid tulistavad alla kõik ettejuhtuvad Rodeesia lennukid, kuna neid kasutatakse relvade ja sõdurite transporteerimiseks. Partisanide juht kommenteeris ka sõjaseaduse rakendamist Rodeesias, mainides,

et pärast selle sammu teostamist ei ole enam mingisuguseid võimalusi inglaste ja ameeriklaste plaani rakendamiseks, mis taotleb kokkuleppe saavutamist partisanide ja Rodeesia ajutise mustade-valgete valitsuse vahel.

Nkomo keeldus ajakirjanikele kommenteerimast oma äsjast kohtumist Rodeesia peaministri Smithiga. Ta ütles, et tal ei ole Smithiga midagi rääkida peale valgete rezhiimi alistumise.

Rodeesia valitsus on alustanud Nkomo pooldajate vangistamist ja nende avalikust elust kõrvaldamist. Kogusummas on juba vangistatud 21 isikut.

Valitsus teatab ühtlasi, et kõik Rodeesia lennuliinid jatkavad oma tegevust vaatamata Nkomo ähvardustele.

Loobus usulistel põhjustel jäähoki karjäärist

Eestlasest tippklassi kuuluv jäähokimängija Tom Edur, kes on pärit Torontost, kuid mängis viimati Pittsburgi Penguins'i koosseisus, tegi teatavaks, et ta loobub usulistel põhjustel hokimängust. 23-aastane Tom Edur, kes kuulus National liigas paremate kaitsjate hulka, mainis Toronto ajalehele Star'ile, et ta on liitunud Jehoova Tunnistajate usulahuga ning pärast ristimist ei pea ta enam võimalikuks mängida jäähokit, mis on toores mäng ning nõuab mängijalt tapja instinkt.

Tom Edurist sai juba 18-aastaselt elukutseline jäähokimängija. Ta mängis esialgu World Hockey Associationi liigas Cleveland Crusaderi meeskonnas, selle järele National liigas Colorado Rockies meeskonnas ja lõpuks Pittsburgi meeskonnas. Stari andmetel olid Eduri lähemad omaksed üllatatud tema otsusest ning ema arvates langes ta Jehoova Tunnistajate ajudepesemise ohvriks. Tom Edur abiellus äsja ameeriklannaga, kes kuulub samuti Jehoova Tunnistajate usulahu pooldajate hulka. Kuna Tom Edur oli silmapaistev ja nimekas mängija, siis võib oletada, et tema aastapalk ulatus ligemale 100.000 dollari piiridesse.

Parlament tuli kokku liiklusstreigi lõpetamiseks

Ontario peaminister William Davis tegi teatavaks, et Ontario valitsus kutsub kokku parlamendi ning esitab sellele seaduse Toronto liiklusstreigi lõpetamiseks. Parlament pidi kokku tulema kolmapäeval kell 2 p.l. ning streigi lõpetamist oodati peatselt pärast seaduse vastuvõtmist. Seaduses ei ole ettenähtud streigi lõpetamise tähtaega, kuid selles on fikseeritud karmid rahalised karistused nendele liiklusvahedite juhtidele, kes tööle ei tule.

Sõjavägi Teherani tänavatel

Sõjaseadusega demonstratsioonide ja rahutuste vastu

TEHERAN — Teherani sõjajõud on pärast sõjaseisukorra väljakuulutamist võtnud tarvitusele ranged abinõud, et likvideerida veriseid tänavarahutusi, mis on nõudnud juba paarsada surmaohvrit. Pealinna Teherani tänavatele on saadetud suuremal arvul sõjaväge ja soomusmasinaid ning politseivõimud on arreteerinud sadu poliitikuid, ajakirjanikke ja ärimehi, keda süüdistatakse shahhi vastaste demonstratsioonide organiseerimises.

Peaminister Jaafar Sharif-Emami mainis senatis, et sõjaseisukorra väljakuulutamine pealinnas Teheranis ja üheteistkümnes väiksemas linnas oli hädavajalik

kuna vastasel korral oleks Iraanis maksvusele pääsenud dzhungliseadus.

Peaminister kinnitas, et demonstrantide eesmärgiks oli strateegiliste punktide vallutamine ja seejärele suurema hävitustöö teostamine.

Rahutuste põhjuseks on teataval määral shahhi poolt rakendatud uued reformid mis taotlevad naistele suuremate õiguste andmist ja vanade arhailiste seaduste ja kommete kaotamist.

Need reformid ei meeldi õigeusklikele muhameedlastele, kes näevad reformides seniste traditsioonide ja elustiili muutmist ning oma mõjuvõimu kaotamist.

Hamiltoni eesti kogudusele pärandati maja

Hamiltonis suri tänavu 7. juulil 73 aasta vanuses Anna Eenmaa, kes pärandas Esimesele E.E.L. kogudusele Hamiltonis oma 8-ruumilise maja, mille väärtus on üle 60.000 dollari. A. Eenmaa abikaasa suri poolteist kuud varem. Mõlema vanakese testamendid on antud kinnitamiseks. Kogudus kavatseb kinnisvara kasutada õpetaja elumajaks ja koguduse kantseleiks.

Kanada tõstis laenuintressi

OTTAWA — Kanada Riigipank tõstis järjekordselt oma laenuintressi, viies selle seniselt 9 protsendilt 9,5 protsendile. Riigipank tõstis laenuintressi Kanada dollari väärtuse hoidmiseks, lootes sellega tõmmata Kanadasse rohkem väliskapitali. Riigipanga sammu tulemusena on arvata, et ka äripangad tõstavad lähemate päevade jooksul oma laenu- ja hoiuintresse.

Kanada dollari väärtus on rahaturul pidevalt langenud ning möödunud esmaspäeval oli Kanada dollar väärt ainult 85,94 Ühendriikide centi, mis on viimase 45 aasta jooksul kõige suuremaks madalseisuks.

Rahvahääletus surmanuhtluse küsimuse otsustamiseks?

OTTAWA — Kanada õiguse- ja transpordiminister Otto Lang tegi teatavaks, et ta pooldab rahvahääletuse korraldamist surmanuhtluse küsimuse otsustamiseks. Otto Lang kinnitas, et ta on isiklikult ka veel praegu surmanuhtluse vastu, kuid see küsimus tuleks lahendada kanada rahva tahte seisukohalt lähtudes. Metro Toronto politseiülem Harold Adamson mainis, et tema arvates ei ole Kanada valitsusel praegu mingit kavatsust selle küsimuse rahva ette viimiseks ning tõenäoliselt on siin mõjuvaks teguriks peatselt toimuvad parlamendivalimised.

KONTSERTSARI 1978/79

KONTSERT * BÜROO

1. Debüüt-kontsert — viiuli-klaveri duo KATHERINE CASH ja LINDA KÜTTIS reedel, 29. sept. kell 8 õ. Edward Johnson Bldg., Walter Hall
2. ARMAS MAISTE — jazz-kvartett
3. CARMEN PRII-ROMANENKO — viiul TÕNU KALAM — klaver
4. EVA TAMULENAS — sopran

Seeriapääsmed $18.—, pensionäridele $15.— ja õpilased $10.— eelmüügil Eesti Abistamiskomitees ja tel. 485-0141, 484-0495

AKADEEMILISE KODU
„KÜLALISÕHTU"
REEDEL, 22. SEPTEMBRIL
KELL 7.30 Õ. TARTU COLLEGE'IS

BACCHANALIA PIDU
reedel, 22. sept. kell 8 õ.
1011 College St.
☆ Mängib KAJA orkester ☆
Pääsmed $4.— eelmüügil, saadaval Eesti Abistamiskomiteest ja $5.— kohapeal
Korraldatud Latvian Youth Festival ja Kalev Estienne poolt

T. Eesti Majas 27. okt. kl. 7 õhtul
S/S WALNUTI RAHVA 30. AASTA KOOSVIIBIMINE
- Ettekandeid 3-dalt generatsioonilt
- Fotonäitus
- Kokteil ja p.m.

Tel. 488-5895

Eelteade:
ETNOGRAAFILINE RING
alustab tööd 12. okt. 1978
kell 7.30 õ.
Toronto Eesti Majas, ruum 12
Tel. 438-6500

"it is written prophecy crusade"
16. SEPTEMBRIST — 21. OKTOOBRINI
(väljaarvatud kesknädalad ja neljapäevad)
Kell 7.30—8.30 õhtul.
Westview Centennial,
755 Oakdale Rd., Downsview
(400 Hwy & Finch Ave. W.)
Pril väikelaste järelvaatus.
Informatsiooniks ja kava saamiseks helista 638-6072 või 489-1448.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $58.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Mis saab Rodeesiast?

Rodeesia reisilennuki allatulistamine ja lennuõnnetusest pääsenud kümne reisija metsik ja elajalik mõrvamine mustade terroristide-partisanide poolt on viinud Rodeesia mustade ja valgete vahelise konflikti uude faasi ning Rodeesia kriisi lahendamise võimalused on nihkunud kaugele silmapiiri taha. Uue perioodi alguse tegi teatavaks Rodeesia peaminister Ian Smith, kes tähendas, et kõikide Rodeesia valgete elud on ülimas hädaohus ning et Rodeesia peab hakkama mustade terroristide-partisanide vastu võitlema hoopis teiste abinõudega. Nende sõnade praktiliseks kinnitamiseks kuulutas Rodeesia valitsus riigis osaliselt välja sõjaseisukorra ning paljud eksperdid on arvamisel, et Rodeesia hakkab sooritama seniseid ägedamaid ja suuremate jõududega teostatud rünnakuid naaberriikides Sambias ja Mosambiigis asuvatele terroristide baasidele.

Kui paljud Rodeesia valged väidavad, et praegused pineva olukorra ja ummiku tekkimisel Rodeesias on käegakatsutavalt süüd ameeriklastel ja inglastel, siis tundub selles olevat palju tõtt. Peaminister Ian Smith on teinud suuri pingutusi, et anda Rodeesias valgete vähemuselt võimu üle mustade enamusele rahulikul teel ning kindlustada valgetele tegutsemise ja eksisteerimise õigused. See protsess ei saa loomulikult toimuda üleöö ja võtab pikemat aega ning aste-astmelist ettevalmistust, millega ei nõustu aga kommunistlikult häälestatud Patriootilise Frondi juhid Joshua Nkomo ja Robert Mugabe, kes saavad N. Liidult relvi ja varustust, millise investeeringu abil Moskva loodab oma ülemvõimu Rodeesias pärast valgete rezhiimi kõrvaldamist maksma panna. Patriootilise Frondi juhid nõuavad võimu üleandmist kiiremas korras mustadele ning saavad oma nõudmiste esitamisel tugeva toetuse Inglismaalt, kuid eelkõige Ühendriikide mustalt diplomaadilt Andrew Youngilt.

Tekkinud ummikust pääsemiseks ja Ühendriikide-Inglismaa silmusest väljapääsemiseks leppis peaminister Ian Smith kokku mõõdukate mustade juhtidega ning moodustas nendega koostöö üleminekuaja valitsuse, kelle ülesandeks oli rahvahääletuse korraldamine ja võimu üleandmine valgelt mustadele käesoleva aasta 31. detsembril. Ian Smith lootis, et mõõdukad mustade juhid aitavad teda partisanide-terroristide tegevust pidurdada ja vaherahu saavutada, kuid kahjuks pidi ta nendes lootustes pettuma. N. Liidu toetusel opereerivad marksistid Nkomo ja Mugabe hakkasid kartma, et kokkuleppe korral võib võim minna hoopis mõõdukate mustade kätte ning rahu ja kokkuleppe asemel suurendasid nad partisanide operatsioone ja oma terroriaktsioone Rodeesias.

Ian Smith sooritas nüüd erakorralise ja riskantse sammu, korraldades salajase kohtamise partisanide juhi Joshua Nkomoga, kellele ta pakkus kokkuleppe korral Rodeesiat valitseva täidesaatva nõukogu esimehe, see tähendab tegelikult valitsuse juhi, kohta. Usaldusväärse informatsiooni kohaselt oli Nkomo teatud reservatsioonidega selle ettepanekuga päri, kuigi lõplik kokkulepe jäi veel saavutamata ja üksikasjad välja töötamata. Kuid siis tuli saatuslik reisilennuki allatulistamine. See toimus venelastelt saadud raketiga ning lennuki allatulistajateks ja lennukatastroofist pääsenud reisijate mõrvariteks olid Nkomole alluvad terroristid!

Peaminister Ian Smithi mänguruum on jäänud nüüd väga kitsaks, eriti kus tal ei ole abi ega toetust loota ameeriklastelt, kellede Rodeesia poliitika põhialuseks on olnud sõjaka ja marksistlikult häälestatud Patriootilise Frondi kaasatõmbamine Rodeesia tulevikuplaanide kujundamisele. Lisaks sellele koondab Washington praegu kogu oma tähelepanu Iisraeli-Araabia probleemidele ja Camp Davidi läbirääkimistele ning teda huvitab väga vähe Rodeesia 260.000 valge tulevik ning võimalik kommunistide võimule tulek.

Ian Smith ja Rodeesia valged on jäänud oma karmi saatusega üksi — kui mitte arvestada Lõuna-Aafrika majanduslikku ja moraalset toetust. Reisilennuki allatulistamine ja süütute reisijate ebainimlik mõrvamine kinnitab, mis ootab Rodeesia valgeid kui seal võim antakse üleöö mustade terroristide-partisanide kätte. See sunnib valgeid oma eksistentsi säilitamiseks tegema suurimaid pingutusi ja kandma raskeid ohvreid, mis aga ei too paljude asjatundjate ja ekspertide arvates olukorrale lahendust vaid pikendavad praegust agooniat. Lahendus seisab ikkagi poliitilises kokkuleppes, kuid see näib praeguses olukorras peituvat kaugel kõrgete mägede taga.

K. A.

Tsirkusenumber Camp Davidis.

Kommentaarid

Christina Onassis ja tema venelasest abikaasa Sergei Kauzov on vaba maailma ajakirjanduse veergudelt kadunud pärast seda kui maailma rikkaim naine, kes on Kreeka suure kauba- ja tanklaevastiku omanik, ja tema mees said endale kontrerikriisi all põdevas Moskvas lühikese ajaga kuuetoalise korteri. Moskvast saadud andmed mainivad, et N. Liidu pealinnas ei olnud nii suurt korterit läänemaailma miljonite pärijale ja tema mehele pakuda ning sellise korteri saamiseks tõsteti kaks perekonda kolmetoalisest korterist välja ning need ühendati Christinale ja tema värskele mehele üheks korteriks.

Kogu see afäär lõhnab väga kahtlaselt ja selle juured ulatuvad kaugemale ja sügavamale kui läänemaailmas osatakse ja tahetakse arvata. See ei ole läänemaailmas enam saladus et armutuhinasse sattunud Christina Onassise uus mees Sergei Kauzov on KGB agent, kes N. Liidu laevandustegelasena reisis mööda maailma ringi ning kellel olid antud palju suuremad võimalused ja vabadused läänes tegutsemiseks kui paljudele teistele N. Liidu asutuste esindajatele. Kauzovi, tema mineviku ja elukutse vastu tunnevad eriti suurt huvi Kreeka võimud, kuna Christina Onassise müstilisel abielul salapärase venelasega võivad olla väga suured poliitilised ja majanduslikud tagajärjed Kreekas.

Laevanduse eksperdid kalkuleerivad, milline mõju võiks olla sellel kogu maailma laevandusele kui Christina Onassisele kuuluv suur kauba- ja tanklaevastik satuks kuidagi N. Liidu kommunistliku partei ja KGB kontrolli alla. Juba praegu on tekkinud olukord, kus sellistel suurtel kaubalaevastiku riikidel nagu seda on Kreeka, Ühendriigid ja Norra, on raske võistelda vene suure kaubalaevastikuga, kes on kujunenud maailmameredel oma madalate kaubaveohindadega ja rusikaõiguse taktikaga sitkeks vastaseks.

Kreeka kaubalaevastik, millest suurem osa kuulub Christina Onassisele ja tema kompaniidele on maailma suurim kui selle laevastiku koosseisu arvata ka kõik need kreeklastele kuuluvad laevad, mis sõidavad Libeeria, Panama ja Küprose lippude all. Sellest tulenevalt huvitab ka Kreeka valitsust ja maailma laevanduse eksperte, kas venelastel on mingisugused väljavaated Christina Onassise sensatsioonilise abielu tõttu saada seda laevastikku oma kontrolli alla ja ühendada seda N. Liidu riikliku kaubalaevastikuga, mis teatavasti mängib tähtsa osa ka vene sõjalaevastiku toetamisel. See küsimus on seni vastamata, kuid venelased on tõenäoliselt arvamisel, et nad leiavad sellele küsimusele peatselt vastuse. Selleks pidi olema ju väga kaaluv põhjus, et Christina Onassisele ja tema KGB koosseisu kuuluvale mehele anti Moskva esinduslikumas linnaosas „kapitalistlik" kuue-toaline korter.

*

1945. aasta kevadel räägiti Saksa sõjajõudude kasarmutes, lehinguväljadel ja haiglates palju „kolmandast võimalusest" — saksa sõdurite ühinemisest inglaste ja ameeriklastega ning ühisest sõjakäigust venelaste vastu. Paljud läänemaailma ajaloolased on pidanud neid kuulujutte natsi propagandaks, mille eesmärgiks oli saksa sõdureid õhutada suuremale vastupanule venelastele, kuid nüüd on Ühendriikide ajaloolane Arthur Smith, kes on professoriks Kalifornia ülikoolis, kirjutanud raamatu, milles ta mainib, et „kolmanda võimalusega" tegeles tõsiselt tolleaegne Inglismaa peaminister Winston Churchill, kes kartis et Stalini punaarmee vallutab kogu Euroopa.

On tunnusmärke, mis lasevad oletada, et Churchillil tekkis kolmanda võimaluse idee Teheranis toimunud kolme suure kohtamisel, kus peaminister Churchill, president Roosevelt ja N. Liidu diktaator Stalin sõjaplaane arutasid. Churchillile sai sellel kohtumisel selgeks, et N. Liit on valmis kogu Euroopa okupeerima ning Ühendriike ilmselt see võimalus eriti ei kohutanud. Kui punaarmee hakkas 1943. aastal üha kiiremini lääne poole tungima, siis oli Churchill tõsiselt mures, et venelased jõuavad ennem Reini äärde kui ameeriklased ja inglased oma invasiooniga Euroopa kontinendile toime tulevad.

Sel momendil otsustas Churchill, et ta peab tegema plaane, kuidas venelasi ilma ameeriklaste abita pidurdada ja Euroopas jõudude tasakaalu säilitada, mis oli tegelikult Teise maailmasõda eesmärgiks. Ainsaks võimaluseks oli siin Saksamaa armee ära kasutamine, kuna Churchill oli veendunud, et saksa sõdurid ühinevad meeleldi võitluseks pealetungiva punaarmee vastu. Nendest kalkulatsioonidest lähtudes telegrafeeris Churchill välismarssal Montgomerylé, et sakslastelt äravõetud relvad tulevad hoolikalt kokku koguda, mis võimaldab hiljem vajaduse korral neid sõdureile üuesti välja jagada. Churchilli plaanid levisid kummalisel kombel kiirelt ka Saksa sõjaväes ning suured sakslaste sõjaväekontingendid põgenesid punaarmee eest ning

(Järg lk. 3)

Venelaste omapärane „äri" olümpiarahadega

Vene olümpiarahade seeriad eesti numismaatikute vaatevinklis

N. Liidu käitumine dissidentidega ja kevadel käima pandud Vene olümpiarahade aktsioon on jõudmas konfliktini, mis võib viia venelaste rahade boikoteerimiseni. Rahade levitamise aktsiooni eesmärk on liiga ilmne: ameeriklased ja kanadalased maksku välja 1980. a. Moskvas peetavate olümpiamängude kulud. Numismaatikaga tegelevad ärimehed aga tunnevad selles teenimisvõimalusi ja suur reklaam Moskva rahade tellimiseks algas juba juunikuul kui „Canadian Coin News" avaldas ulatuslikku reklaami esimese olümpiarahade seeria kohta. Kuid samuti on teisedki ajalehed pidevalt reklameerinud seda venelaste rahategemise aktsiooni.

Veel juunikuu keskpaiguni keeldusid USA ajalehed ja „Coin World" sellele reklaami tegemast; üksikud numismaatika ärimehed on seda reklaami teinud siis oma algatusel.

Eesti numismaatikud P.-Ameerika läänerannikul on võtnud oma seisukoha nende venelaste olümpiarahade välismaadel turustamise suhtes ja koostanud võrdlusmaterjali teiste riikide olümpiarahade programmiga.

1952. a. alates on mitmed olümpiamänge korraldavad riigid lasknud müügile nn. olümpiarahasid, numismaatilise väärtusega münte.

Neid müüdi omas riigis ja ka ainult olümpiakülalistele. Numismaatikud ja kõik müntide kogujad ostsid neid lootuses, et tunagi hiljem need hinnas tõusevad ja sellega muutuvad heaks investeeringuks. Nende väljaandmisega sai raha kiiresti kätte olümpiamänge korraldav riik, millega aidati katta korraldamisega seotud kulusid.

Esimene riik, kes lasi välja esimese olümpiaraha, oli Soome. 1952. a. lõi Helsingi rahapada umbes 500.000 500-margalist hõbedast olümpiaraha.

Need müüdi oma rahvale ja olümpiamängude külastajaile ca 8—9 dollarit tükk; praegune hind on $45—50.

Järgmine oli Jaapan, kes lasi välja 1964. a. 1000-jeeniliised hõbedast olümpiarahad. Jaapanlased olid juba paremad ärimehed ja valmistasid neid 15 miljonit hinnaga $5.00 tükk; praegune hind on $35—40.

Siis valmistas Mehhiko 1968. a. umbes 25 miljonit 25-peesolist hõbedast olümpiaraha, mida müüdi samuti rahvale ja olümpiakülastajaile $1.00 tükk; praegune hind on $7—8 tükk.

Järgmine, ja see oli massiline olümpiarahade väljaandmine, toimus 1972. a. Münchenis peetud olümpiamängude tähistamiseks ja finantseerimiseks. Lääne-Saksamaa lasi välja umbes 100 miljonit 10-margalist käibele laskmata (uncirculated) ja 10-margalist prooviraha. Nende müügihind oli esimestel $3.00 ja teistel $6.00

Kogu see suur väljaanne müüdi siiski Lääne-Saksamaal ja olümpiamängude külastajaile, mis tõi sakslastele sisse umbes 250 miljonit dollarit.

Esimest korda tellisid ka mõned P.-Ameerika rahadega äritsejad neid Saksa rahasid vähesel arvul siinsel mandril eraviisil müügiks. Lääne-Saksamaa aga ei astunud ühtki sammu nende maailmaturul müümiseks. Praegune hind on neil L.-Saksamaa olümpiarahadel, esimestel $8—10, teistel kuni $25 tükk.

Et sakslastel õnnestus oma olümpiarahadega nii hästi mänge finantseerida, siis lasi Kanada 1974—1976 välja seitse seeriat, igas kaks 5-dollarilist ja kaks 10-dollarilist hõbemünti; igas seerias üks käibele laskmata ja üks prooviseeria, mis olid ettenähtud maailmaturul müümiseks. Väljaandmise arvu ei määranud Kanada valitsus kunagi kindlaks, rahasid tehti niipalju kui ärimehed ja agendid jaksasid üle terve maailma müüa.

Kuna Kanada olümpiarahad ei olnud mõeldud käibele laskmiseks, siis polnud Ottawal vaja teatada kui palju neid valmistati, nagu on ettenähtud riigi seaduses.

Kanada ei lasknud välja olümpiarahasid, vaid medaleid, millel ei ole käibel oleva raha väärtust. Kanada tegi suurt reklaami üle terve maailma: müügikontorid avati Berliinis, Roomas, Tokios ja Washingtonis. Agendid pidid müüma kuhjaviisi Montreali olümpiarahasid ja tooma Ottawale sisse üle 500 miljoni dollari. See oli teine massiline olümpiarahade väljaandmine, mis algas esiteks hoogsalt Kanadas ja siis laienes üle maailma. Käibele laskmata seeria müüdi $47.00 seeriast (kaks 5- ja kaks 10-dollarilist); sama seeria prooviväljaandes maksis $72.00. Praegune hind on mõlema juures alla esialgset müügihinda.

Olümpiarahade ajalugu on näidanud, et kõik varem väljaantud olümpiarahad on hinnaliselt hästi tõusnud ja sellega kujunenud maailma numismaatikute hulgas tagaotsitavaiks ja heaks investeeringuks. Kuid Kanada olümpiarahade programm ebaõnnestus sellest aspektist vaadates täielikult. Põhjus oli muidugi see, et Ottawa valmistas rahasid nii palju kui ostjaid oli.

Kui aga rahvas kuulis, et nende arv on piiramatu, siis järgnevaid seeriaid enam ei suudetud samasel määral turustada ja Kanada sai müüa ainult 85 miljoni dollari ulatuses.

Suurem osa müüduist on 1., 2., 3. ja 4. seeriad, 5., 6. ja 7. aga levis juba vähem. Kuigi Kanada olümpiarahad on kõige suuremad ja sisaldavad puhast hõbedat 5 untsi seeria kohta, on nende hind langenud, kuna numismaatiline väärtus on väike. Kui hõbeda hind tõuseks 10-le dollarile untsilt, siis on nende rahade investeering juba heaks muutunud.

Kui Ottawa nägi, et Kanada hõberahade seeria ebaõnnestus, lasi ta 1976. a. välja 100-dollarilise kuldraha, mille hind oli $155. Praegu on aga selle hind $140. Ka see ei andnud loodetud tulemusi, kuna valmistati tellimisele.

Missugune on nende eelmistega võrreldes venelaste olümpiarahade numismaatiline väärtus? Vene hõberahade seeria, s.t. neli 5-rublalist ja kaks 10-rublalist prooviväljaandes maksab praegu 99 dollarit. Kui Kanada seerias oli umbes 5 untsi puhast hõbedat, siis Vene rahades on hõbedat 90%, kuid kuna need on kogult väiksemad, siis pole nendes isegi 4 untsi puhast hõbedat.

Hind on aga $27 kõrgem väljaandmisel ja kui arvestada praegust Kanada prooviseeria turuhinda, siis on venelaste rahad veelgi kallimad.

Eeltooduga seoses võib oletada, et Vene rahad kas hõbedas, kullas või plaatinas ei saa kunagi muutuda heaks investeeringuks.

Ka võib kindel olla, et Moskva valmistab neid mitte 450.000 igast seeriast, vaid niipalju kui ostjaid leidub. Sellega pole neil mitte mingisugust numismaatilist väärtust.

Kui aga vaatleme Moskva olümpiarahade aktsiooni poliitilisest küljest, siis näeme selgesti, et venelaste suur propaganda on sihitud üle maailma. Moskva tahab omale muretseda olümpiarahade seeriate müügiga läänemaailmas välisvaluutat, et sellega olümpiakulutusi katta. Moskva oma raha jääb vabaks Aafrika vallutamiseks ja läänemaailmas spioneerimiseks. Moskva ei tunnusta üldse maailma numismaatilisi organisatsioone, ka pole Vene kodanikul luba münte koguda, need tuleb kohe riigipanka viia. Ka ei luba Moskva vene mündikogujaid välismaa kogujatega vahetuskaupa teha, sest vaesel Ivanil pole kunagi valuutat müntide välismaalt ostmiseks.

Teinekord tehakse piiril turistide taskud tühjaks, kui mõni katsub Venemaalt raha välja tuua.

(Järg lk. 7)

Lugeja kirjutab:

Tüli tühjast asjast

„Sõdalased" kurjustavad saarlastega, et samal ajal sõjameeste suvepäevadega saarlaste suvine väljasõit peetakse. Saarlastel oli möödunud suvepäev järjekordselt 21-ne ja on alati olnud enam-vähem samal ajal. Viimasel tegevuskalendri koosolekul oli saarlastel juba koht Jõekäärul kinni pandud ja sai ka koosolekul see aeg kalendris kinnitatud. Nüüd hakatakse tühja asja pärast saarlasi lehtedes süüdistama. Saarlaste suvepäeval marssimist ega mundri kandmist polnud kuid seal oli mehi, kes kodumaad kaitstes relvaga vaenlase vastu rindel olid võidelnud. Kui kunagi selline olukord tekib, minnakse jälegi „vankale" vatti andma. On aga kindel, et püssitoru hoiavad saarlased ainult vaenlase suunas.

On kahju, et killustatakse meie väikest eesti ühiskonda aga saarlased pole kunagi ei jutu ega teoga kahjustanud vabade eestlaste sihte. Oleme küll saarlased aga esmalt siiski eestlased.

ENDINE SAARLASEST LEEGIONÄR

VALVEARST NÄDALALÕPUL

16. ja 17. sept. on valvearstiks dr. J. Marley, tel 921-7777.

Uus võimumees okup. Eestis

Okupeeritud Eestis on venelaste ülemvõimu all pidevalt poliitilist karjääri teinud Venemaalt tulnud eestlased, kes on seatud nii parteis kui ka valitsuses juhtivatele kohtadele. Senistele tuntud Venemaa eestlaste tipp-grupi tegelastele on nüüd uue mehena lisanunud Vladimir Käo, kes valiti Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenumil 29. augustil keskkomitee sekretäriks ja EKP Keskkomitee büroo (Eesti poliitbüroo) liikmeks.

Vladimir Käo on sündinud 1924. aastal Petrogradis ning on N. Liidu kommunistliku partei liige alates 1950. aastast. Pärast Teist maailmasõda saadeti ta koos teiste Kremlile truude Venemaa eestlastega Eestit valisema. Ta oli esialgu mitmes tehases direktor, kuid peatselt nimetati ta kergetööstuse ministriks ja 1965. aastal kohaliku tööstuse ministriks. Oma teenete ees nimetati ta juba 1958. aastal Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee liikmeks.

Peapiiskop K. Veem külastab Kanadat

E.E.L.K. peapiiskop Konrad Veem külastab oktoobrikuu lõpul Kanadat, 27. okt. toimub sel puhul E.E.L.K. Kanadas olevate eesti kirikuõpetajate päev, kus peapiiskop annab ülevaate E.E.L.K. praegusest olukorrast. Samal kokkutulekul on kavas veel prof. dr. A. Võõbuse ettekanne Piiblitööst ja Montreali Eesti koguduse õp. H. Laaneotsa ettekanne Ameerika kontinendi ulatusega kirikuõpetajate päeva korraldamisest.

Järgmisel päeval, 28. okt. on ettenähtud E.E.L.K. konsistooriumi osaline koosolek.

ALFRED KUUS
KANDLETUNNID
Samas MÜÜGIL kandlemuusika helilinte — juhised kandlemängu õppijaile ja 7-me duur-akordiga KANNEL
62, 7th St., Toronto 14, Ont.
M8V 3B2 — Tel. 255-4144

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 209
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

andsid endid vangi inglastele. Kogusummas alistusid inglastele täie relvastusega 2 miljonit saksa sõdurit, mis ajas Stalini vihale, kuna ta hakkas Churchilli kahtlustama salajaste plaanide sepitsemises.

Kuid Churchilli suurejoonelised plaanid jäid rakendamata. Tõenäoliselt oli üheks põhjuseks, et punaarmee jäi Euroopas peatuma sellele liinile, mis Stalin oli oma liitlastele lubanud. Väga võimalik, et Stalin kartis inglise ja saksa sõjavägede ühendamist ning pidas kasulikumaks oma vägede edasitungi pidurdada ja jääda äraootavale seisukohale. On ka võimalik et Churchilli suurel määral mõjutasid ameeriklaste väga sõbralikud sidemed venelastega. Igatahes saksa-briti armee ühised operatsioonid venelaste vastu, mis oleksid kahtlemata muutnud palju Euroopa poliitilist pilti ning oleksid tõenäoliselt taastanud ka eesti rahvale ta vabaduse ja õigused, jäid kahjuks teostamata.

AMI

(Järg lk. 3)

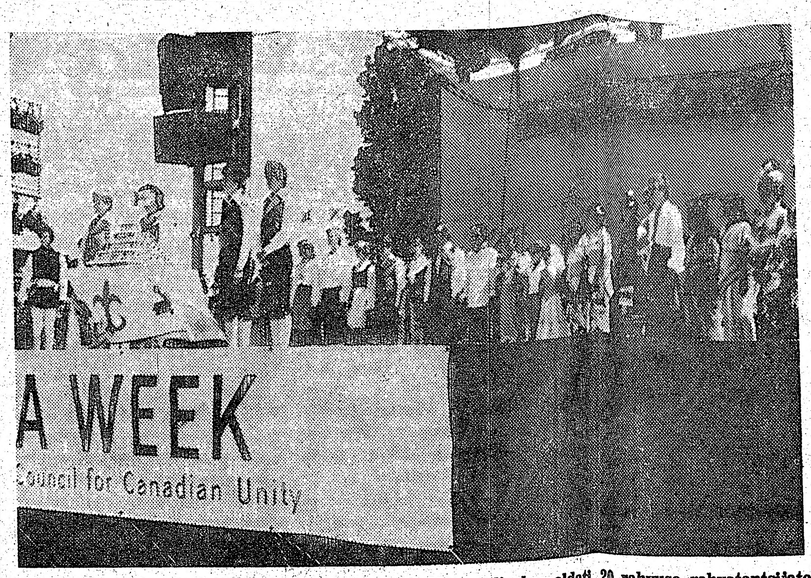

Kanada sünnipäeva Dominion Day tähistamisel Montrealis korraldati 20 rahvuse rahvatantsijate esinemine. Pildil on jäädvustatud moment, mil rahvatantsurühmade esindajad on kogunenud tribüünile hiiglasliku Kanada sünnipäevatordi juurde. Eestlaste rühma „Kuppari" esindajad Leitham ja Vaus seisavad pildi keskel ning on ristiga märgitud. Foto: E. Sügise

N. Liidu võimud õigustavad küüditamisoperatsioone

Eestist on kogusummas küüditatud 141.000 inimest

Nõukogude ametlik ajalookäsitlus õigustab tänapäevalgi küüditamisi kui ekspluataatorlike klasside hävitamise vormi, üteldakse pikemas Nõukogude okupatsiooni kirjeldavas dokumendis, mis äsja saabus läände. Võetakse siiski omaks, et Stalini „isikukultuse" ajal olevat liialdatud ning küüditatute hulka sattunud inimesi, kelle väljasaatmine polnud vajalik.

Samas lohutatakse, et kõik väljasaadetud said pärastpoole võimaluse kodudesse tagasi pöördumiseks. Siin tehakse õiendus: „Enamus tagasipöördujaist (kellest suurema osa moodustavad naised) kuulub sõjajärgse küüditamiskontingendi hulka, 1941 küüditatuist valdav osa hukkus täiesti ebainimlike tingimuste tõttu transpordil ja väljasaatmispaigas. Need, kes tagasi pöördusid olid paraku pea viimseni kehaliselt ja vaimselt murtud."

Väljasaadetud materjali äärele on märgitud, et see on pühendatud Eesti Vabariigi 60-ndale aastapäevale.

Avaldame dokumendist huvitavamaid osi, tehes algust küüditamistega.

Baltikumi „taasvabastamisega" punaarmee poolt 1944 sügisel algas siin nõukogude okupatsiooni teine järk. Moskvas K (b) P. Keskkomitee juures moodustati eribüroo Eesti, Läti ja Leedu tarvis. Seda juhtis praegune Keskkomitee ideoloogiasekretär ja poliitbüroo liige Mihhail Suslov.

Büroo ülesandeks oli „tööstuse ja põllumajanduse taastamine Balti liiduvabariikides ja nende vabariikide kommunistide poliitiline kasvatamine". Too „taastamine" kujunes eriti põllumajandusele suureks tragöödiaks, kuna see tähendas sunniviisilist kolkhoosistamist ning tuhandete talupoegade ja nende perekonnaliikmete küüditamist Siberisse. Analoogiline protsess oli Nõukogude Liidus toimunud juba paarkümmend aastat varem.

Sarnaselt teistele Saksa okupatsiooni all olnud maadele süüdistati ka Baltikumi elanikkonda koostöös sakslastega.

Kõikjal otsiti agaralt „kollaboratsioniste". Kuhu ka punaarmee Euroopas ei jõudnud, igalt poolt vedasid bolshevikud välja mitte ainult masinaid, tööstusseadmeid ja materjale, vaid ka massiliselt inimesi sunnitöölaagrite tarvis. Usaldusväärsetel andmetel küüditasid Nõukogude okupatsioonivõimud kohe pärast punaarmee sissetulekut Rumeeniast 300.000 ja Ungarist 600.000 inimest. Selle juures püüti selgeks teha, et tegemist olevat sõjavangidega. Sama kordus Baltikumis.

Oktoobris 1944 võeti miilitsajaoskondades arvele kogu Baltikumi elanikkond. Lisaks mobiliseeriti aastakäigud 1911—26, a. 1945 veel mõned varasemad aastakäigud (alates 1908-st). Mobiliseeritud jagati kolme poliitilisse kategooriasse: osa suunati kohe vangilaagreisse, osa karistuspataljonidesse, ülejäänud saadeti rindele.

Aastail 1944—49 korraldati Balti riikides keskmiselt igal aastal üks küüditamine, algul suhteliselt väiksemas ulatuses.

1948 kevadel Leedus aga juba tunduvalt laiaulatuslikum. Kõik senise ületas aga 1949 massküüditamine. See viidi läbi märtsi kuus koolivaheajal, ning hõlmas Baltikumis rohkem kui 330.000 inimest, eriti taluperemehi ja nende perekonnaliikmeid.

1949 väljasaatmisega murti sõltumatute talunike visa vastuseis kolhoseerimisele. Järgnevalt kehtestati Baltikumis totaalne kolhoosikord. On teada, et suurem osa väljasaadetuist asutati seekord Siberi Novosibirski piirkonda ja Kasahstani Semipalatinski ümbrusse. Küüditamisaktsiooni kõrgemaks juhiks oli julgeoleku kindralpolkovnik Ivan Serov, kes oli juhtivalt tegev juba 1941 küüditamiste kavandamisel ja läbiviimisel.

Eestist küüditati 1940/41 11.000 inimest, 1944—54 130.000 inimest (neist 1949 märtsis 90.000), kokku 141.000 inimest.

Sõjajärgsetel aastatel oli Baltimaade metsades arvukalt relvastatud partisane, kes eelistasid lindpriide „metsavendade" elu alistumisele vihatud okupatsioonivõimude omavolile.

1944—55 kuulutati ainuüksi Eestis välja viis erinevat amnestiat, kusjuures mõnedes tõotati „andestust" ka „metsavendadele". Kuid mehed, kes välja ilmusid, said harilikult kõigest mõni kuu vabadust nautida, seejärel algas sõit Siberisse.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord (Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

ESTO MUTUAL FUND, LTD.
Aktsia hind 8. sept. $7.40
145 King St. W., Room 1900
Toronto, Ont. M5H 1J8.
Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

Flötist Roy Madalvee ja ta saatja klaveril Karen Viinamäe.

Roy Madalvee tuli esikohale

Torontos äsja lõppenud Kanada suurnäituseil korraldatud võistlustel esines flöödi soologa (open class) Toronto eestlastele hästituntud Roy Madalvee, kes tuli esikohale, saades kuldmedali. See võimaldas tal järgmisel päeval võistelda teiste puhkpillide alal kuldmedali saajatega puhkpillide stipendiumi klassis. Roy Madalvee esinemist hinnati 250 dollarilise stipendiumi annetamisega.

1. oktoobril annab Roy Madalvee kontserdi Sudbury kunstimuuseumis.

KAASMAALASED
Laenu vajaduse korral kasutage Toronto Eesti Ühispanga madalaid laenuintressimäärasid.
HÜPOTEEKLAENUD 9,75% aastas
Intressid arvestatud veerandaasta viisi. Laenud on lahtised.
PERSONAALLAENUD 10,2% aastas
Personaallaenud on laenuvõtja surma või jäädava töövõimetuse puhul kindlustatud $10 000.— ulatuses.
ÜHENDUSES ON JÕUD!

Eestlanna film esietendusel

Kalli Paakspuu sai 25.000 dollarilise stipendiumi filmi tootmiseks

VANCOUVER (VE) — Noor eestlanna Kalli Paakspuu sai tänavu suvel Canada Council'i tööstipendiumi (25.000 dollarit) filmi tootmiseks. Filmi käsikirja kirjutas Kalli Paakspuu ise. Ta tegutses ka direktorina. Filmi „October Alms (Oktoobri armuannid) esietendus toimus 4. sept. õhtul National Film Board saalis. See oli kahel korral täidetud kutsutud külalistega. Samal õhtul linastati ka Kalli Paakspuu varasem katseline film.

Õhtu algaski „Passage" esitamisega. Selles mõneminutilises filmis on peategelane une ukselävel ja astub tihtigi uksest sisse. Tema ja ta kaaslased kühveldavad kruusa ühe veekogu ääres. Jääb selgumata, kas see on vajalik veevoolu tõkestamiseks või lahtipäästmiseks. Mees jookseb metsavahel sülitsi kokku kiusatusega, kes teda alistada püüab. Suurem osa filmist ongi võitlus orientaalse kuradikese ja mehe vahel: iga üksik kähmlus lõpeb mehe lendamisega porri... ja lõpuks jalutavad mõlemad võitluskohast eemale, tasavägistena.

Film on vähese dialoogiga, ülipõnev algusest lõpuni.

„October Alms" on sisult „klassiline".

Vananev näitlejanna, kelle mees on invaliid ratastoolis", leiab armastuse esimesest pilgust: tänavamuusik Vancouveri Gastown'ist.

Ta kutsub muusiku endale külla. Oma mehele, tuntud luuletajale, ütleb, et ta ootab kedagi aiatööle. Koomiline moment tekib, kui luuletaja peab oma tütre tuttavat noormeest aiatööliseks.

Muusik puhub „vilepilli" ja näitlejanna saadab teda klaveril. Helid paitavad ja kallistavad üksteist. Mees kuulab muusikat ja näeb oma vaimusilmis armastemisstseeni muusiku ja ta oma naise vahel aset leidmas aia rohelisel murul.

Ammumine vist lõpebki ühe muusikapala ettekandmisega, sest näitlejanna teatab Gastownis muusikule, et nad enam kokku ei saa.

Filmi ühes stseenis on kaastegevad ka mitmed Vancouveri eestlased — nad moodustavad kuulajaskonna oma mehe luuletusi ettekandvale näitlejannale.

Film on huvitav, ehkki sisu jätkuvus kannatab pisut ajapuuduse tõttu — umbes 29-minutiline kestvus, et see TV programmi sobiks. Üksikstseenid on kunstiliselt hea silmaga nähtud ja pälvivad tunnustust mõlemas filmis. Eriti paelub tähelepanu taeva poole tõusvate puulatvade ja ülessirutatud käte sümboolne palve.

Ühe peategelase diktsioon — näitlejanna — jätab tugevasti soovida. Teine peategelane, luuletaja ratastoolis, unustab, et ta on invaliid ja tõstab kergusega ühe põlve üle teise.

Kokkuvõttes peab aga nentima, et Kalli Paakspuul on talenti ja oskust filmitöö jätkamiseks.

T. L.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69,—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 2M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197.... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

MÄLESTAME ARMAST

ANTS LUHAORG'u

ERIKA ja RUUDI SOLOM
LEIDA ja JUHAN ZOOBEL
V. JÖGEDA

MISJONÄR

ESTHER SIROTKIN'it

mälestab

Töö Issandas ei ole tühine! EESTI ÜHENDATUD KOGUDUS VANCOUVERIS

KAUAAEGSET USTAVAT MISJONÄRI EGIPTUSES JA ERITREAS

ESTHER SIROTKIN'it

mälestab võõrsilasuv

„Õndsad on nende jalad,
kes rahusõnumit kuulutavad!" EESTI BAPTISTIDE KESKKOONDIS

ARMAST RELVAVENDA

vänrikki LEHO VÕRK'u

mälestavad

SOOMEPOISID

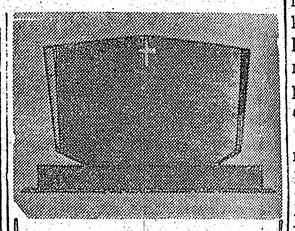

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2019 Yonge St., Toronto 7
(Davisville & Eglintoni vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
Nigul Viro

ÕMA ÕPILAST NARVA GÜMNAASIUMIS

PEETER MALVET'ist

mälestab sügavas kurbuses

MARIE NEUMANN

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS
meie ühiskonna teenistuses
Eesti Majas
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaajaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich, 112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853.
kantseleis, telefon 921-9417.

JUMALATEENISTUS on pühapäeval, 17. sept. kell 1.30.

Kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis, telefon 921-9417.

KAASMAALASED!
Puhastan keemiliselt (steamcleaning) Teie diivanid ja toolid, vaibad seinast seina ja lahtised Teie oma kodus. — Hel. Erik Lokbik 447-9834

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vana nii linnas kui ka suvilates

Killamängude pidustuste järelkajana toimus tegelaste kokkutulek R. Kreemi suvilas „Oma Saarel". Pildil näeme lõbusaid kokki suures välikatlas maisi keetmas. Foto: Tommy Tomson

Tähistatakse Läänemaa Ühisgümnaasiumi 60. aastapäeva

Möödunud esmaspäeva õhtul toimus R. Marley kodus endiste Läänemaa Ühisgümnaasiumi õpilaste organiseeriva toimkonna kokkutulek, kus peeti nõu ja arutleti küsimusi, mis seotud Läänemaa Ühisgümnaasiumi 60. aastapäeva tähistamisega eeloleval detsembrikuul.

Aastapäeva korraldamist organiseerivasse toimkonda kuuluvad E. Aleve, R. Marley, H. Neidre, Leida Neidre, A. Soosalu, Aino Mägiso ja E. Soomet.

Lähemal ajal avaldatakse üleskutse kõigile kooli endistele õpilastele sellest mälestuspäevast osavõtmiseks.

Vello Hubeli nädalalõpu näitus Muskokas

Põhjapoolses Ontarios asuvas Dorseti keskuses toimus 2. ja 3. septembril Vello Hubeli pastellmaalide näitus. Vana Haliburtoni talurahvakaupluse välisseinale oli asetatud 35 tööd. V. Hubeli spontaansed impressioonid on värvirikkad värsked maastikud Muskokast, selle soodest ja rabadest ning äratasid elavas keskuses rohket tähelepanu. Neist müüdi 6, lisaks anti veel 6 tellimist, mida kunstnik läheb käesoleval sügishooajal täitma.

Teadaanne

T. E. S. Lasteaias algab õppetöö Eesti Majas nädalas käivatele lastele neljapäeval, 21. septembril kell 9.30 e.l. ja laupäeval käivatele lastele 23. septembril kell 9.30 e.l.

Lapsi võetakse vastu 3-aastaselt. Registreerimine toimub koha peal. Lähemat informatsiooni annavad pr. Vaikla, tel. 466-2344 ja hr. M. Musta, tel. 499-3838.

T. E. S. LASTEAIA JUHATUS

Eesti Kunstnike Koondise teadaanne

Kõik eesti päritoluga kunstnikud, kes ei kuulu Eesti Kunstnike Koondis Torontos liikmeskonda või on eemale jäänud selle tegevusest, võivad osa võtta käesoleva aasta XXIII aastanäitusest kui nad on varem esinenud vähemalt ühel zhürii valikul esitatud näitusel.

Osavõtu huvilistel tuleb registreerida kuni 26. septembrini telefonil 425-7674.

EKKT JUHATUS

T. Eesti Majas
3., 4. ja 5. nov.
SAARNIIDU 30. ISESEISEV KUNSTINÄITUS
SUMER — ÕLIMAAL

EINO KURIS

AIANDUS

Kastmine

Nagu inimesed nii vajavad ka taimed eksisteerimiseks ja kasvamiseks vett. Peame teadma kui palju, kuidas ja millal kastame koduaia taimestikku. Käesoleval aastal järgnes sulavale lumele lühike vihmade periood, mille võttis üle sademete vaene ajajärk. See kuiv ilmastik harvade hoovihmadega on püsinud nädalaid. Septembris loodetakse siiski rohkem vajalikke sademeid. Maapind on muutunud taimestikule kahjulikult kuivaks, väiksemad ojad on kuivanud ja madalad kaevud kannatavad vee puuduse all.

Kastes kuiva maapinda valgub vesi algul laiali ega tungi maapinda. Vesi aga peab tungima taime juurteni, väiksemate taimede juures ühe jala sügavusse, suuremate puude juures aga palju sügavamale. Naabriga vesteldes vee piserdamine lühema aja vältel taimedele ja murule on oma piiratuse tõttu rohkem kahjulik kui kasulik. Katsed näitavad, et kuiva mulda tugevasti ühe tunni jooksul kastes tungib vabalt jooksev vesi keskmistel muldadel ainult kaheksa tooli sügavusse. Liivastel muldadel sügavamale aga rasketel savimuldadel ei saavuta isegi mitte kaheksat tolli.

Öeldakse, et kui kümne päeva jooksul pole vihma sadanud, siis on vajalik lisada mullale vähemalt üks toll vett nädalas. Muld kuivab eriti tuuliste ilmadega kallakutel, maja seina ääres, taimede mahutites jne. Uued istutused ja vast pandud murumättad vajavad eriti tugevat kastmist. Sageli on üle-ulatuva katuse tõttu maja seinaäärne istutus kuiv ka vihmaste ilmadega. Edukam on kastmine hommikul või päeva esimesel poolel. Vee puuduse tõttu närbuvad põõsaste ja puude lehestikud, murumättasse tekivad pruunid laigud. Vajalik on kohene ja tugev kastmine. Varaste öökülmade kahjustusi võime vähendada varahommikul enne päikese mõju tekkimist külmanud taimede osi veega pritsides kuni need sulavad.

Istutamisel järgneb tugev kastmine. Jätame puu või põõsa tüve ehk tüvede ümber madalama ala, kuhu vihmavesi kogub ja kuhu ka kastmisel suuname vee. Istutamisel kastame niikaua kuni vesi enam mulda ei tungi. Rasketel savimuldadel peame olema ettevaatlikud ja vältima üleliigse kastmise s. o., et taimede juured ei jääks pikemaks ajaks vette. Sellise olukorra vältimiseks tugevate vihmade ja kastmise korral kaevame tavalisest palju sügavama augu, mille põhja paneme drenaazhiks kivikillustiku. Kasutatakse ka vee mujale juhtimist torustiku abil. Vesi juhitakse torustikuga lähedusse kaevatud ja kividega täidetud kaevu. Ka pärast istutamist ja samuti pärast murumätta panekut jätkub tugev kastmine paljude nädalate jooksul. Vajalik on kasta vähemalt kord nädalas. Eriti kuivade, sademeteta soojade ilmade korral kastame tihedamini. Küllaldase niiskuse puudus mullas on paljude istutuste ebaõnnestumise põhjuseks, eriti tundlikud on okaspuud.

Okaspuude kastmine sügisel kuni maapinna külmamiseni on sama oluline kui kevadine ja sügisene kastmine. Nii vastistutatud kui ka varem kasvanud okaspuud vajavad sügisel niiskust või need surevad talvises kuivuses. Okaste kaudu teostub ka talvel vee kaotus. Kui on kuiv sügis või okaspuud asuvad kuivades maja nurkades üleulatuva katuse all, siis peame erilist tähelepanu pöörama nende kastmisele kuni maapinna külmamiseni. On soovitav okaspuid ka vahetevahel pesta. Eriti linnades peseme tahma ja tolmu maha, nii väldime ka mõningate kahjurite tekkimise. Okste piserdamine kuuma päikesega ei ole soovitav.

Muru kastame kord või kaks nädalas, nii et vesi tungiks vähemalt kuue tolli sügavusse. Eriti kuumadel nädalatel on vajalik tihedam kastmine. Vast pandud murumätas vajab kuumadel päevadel igapäev tugevat kastmist. Aeglaselt kasvavad rohuliigid nagu aruheinad vajavad vähem vett. Sagedane ja vähene vee kastmine (piserdamine) kasvatab murule nõrga ja puuduliku juurestiku. Puude-alune muru vajab samuti tugevasti vett, kuna suur osa veest kasutatakse puude poolt. Kallakute kastmisel murusse imbumise asemel sageli vesi jookseb kallakutelt alla. Sellisel juhul peame kasutama peent pihustit, kastame aga palju tunde, et udustatud veel oleks aega murumättasse imbuda.

Ärgem laskem koduaia maapinda muutuda üleliigselt kuivaks! Puudulike sademete korral alustame tugevat kastmist. Pideva ning tõhusa veekoguse lisamisega aiamulda hoiame kaunina iluaia ja kindlustame viljaka köögiviljade ning puuviljade saagi.

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Helmi Mäelo rootsikeelne teos leidis Rootsis hea vastuvõtu. Selle kohta on ilmunud üle 30 artikli ja arvustuse päevalehtedes. Neile lisanduvad artiklid nädalalehtedes ja ajakirjades. Ühes ajakirjas üteldi, et Helmi Mäelo raamat on hästi kirjutatud, eriti osas, kuidas rootslane võtab vastu oma sisserändajad. Artikli autoriks on Rootsi parlamendi liige ja UN-i delegaat Einer Rimmerfors.

XI meeslaulup
8. oktoobril

Paari nädala eest
viibisid New Yorgis
kõik XI meeslaulupä
vate kooride juhid –
maru Baltimorest,
Connecticutist, Harr
tost ja Erik Veski
ning tegid lõpliku la

Kava kujunes väg
ja ulatuslikuks mee
pertuaari paremikus
dele jäeti 12 laulu
Eesti Meeskoor esi
rina viie lauluga. Ka
rida koori soliste
kui USA-st.

Üldjuhtide osas k
laulupäev samuti h
laiaulatuslikuks, kur
neli mees- ja kaks n
Esmakordselt näem
Toronto Eesti Mees
ti Asta Ballstadti j
Katrin Veskit juha
koore. A. Ballstadt
kontserdi klaverisa

XI meeslaulupäev
maks ajaks üheks vi
ürituseks koorilaul
Yorgis. vähemalt
viieks aastaks. Järg
vadel toimub Toron
millega tähistataks
möödumist esimese
1980. a. suvel toim
mis Eesti Päevad.
XII meeslaulupäev
toimuda Kanadas
1982. aastal ning s
enne 1983. a. New

Seekordne laulup
Armeenia Kultuur
lis, pühapäeval, 8.
sega kl. 2 p.l., mille
mas kohas kl. 7 õh
koosviibimine koos
dega.

Õhtune koosviibi
tud laudade juure
ja meeleolu-muusik
kowi orkestrilt ja
deid on nii ühend-
ridelt, samuti laulu
sumuusika saatel.

Toronto Eesti M
eriti rohkearvulise
2 bussi on lauluve
reserveeritud.

Eesti Kunstic
Keskuse aast
peakoosolek

Eesti Kunstide K
peakoosolek toimub
kell 5 p.l. Four Seas
Avenue Road. Pärast
ette nähtud koosvii
kõik asjahuvilised
ta. Koosviibimine
kokteelidega ning
õhtusöök. Kavas o
ettekanded stipendi
näitus, eesti naisv
sel. Osavõtust tea
telefonidel: 485-05
499-1826.

Teadaanne
pensionärid

Raamatukogu, k
bridzhiringid alus
kolmapäeval, 20.
jas.

MÜ
3 kõrvadega tooli
1 tugitool —
Kõik uue rii
Tel. 53

TEEN
REMON
(elekter, torud,
Helistage — J.

OPTICAL S
R. SCHMID,
Suur valik euro
Zeiss, Rodens
Spetsialiseerunud
al
1586 BLOOR ST.
pool Dundas
TELEFON

as „Oma Saarel".
Tommy Tomson

XI meeslaulupäev 8. oktoobril

Paari nädala eest nädalalõpul viibisid New Yorgis koosolekul kõik XI meeslaulupäevast osavõtvate kooride juhid — Mati Tammaru Baltimorest, Ants Laan Connecticutist, Harry Toi Torontost ja Erik Veski New Yorgist ning tegid lõpliku laulude valiku.

Kava kujunes väga huvitavaks ja ulatuslikuks meeskooride repertuaari paremikust. Üldkooridele jäeti 12 laulu ning Toronto Eesti Meeskoor esineb solistkoorina viie lauluga. Kaastegevad on rida koori soliste nii Kanadast kui USA-st.

Üldjuhtide osas kujuneb meeslaulupäev samuti huvitavaks ja laiaulatuslikuks, kuna tegevad on neli mees- ja kaks nais-koorijuhti. Esmakordselt näeme New Yorgis Toronto Eesti Meeskoori üht juhti Asta Ballstadti ja newyorklast Katrin Veskit juhatamas ühendkoore. A. Ballstadt on tegev ka kontserdi klaverisaadetes.

XI meeslaulupäev jääb pikemaks ajaks üheks viimaseks suurürituseks koorilaulu alal New Yorgis. vähemalt järgnevaks viieks aastaks. Järgmise aasta kevadel toimub Torontos laulupidu, millega tähistatakse 110 aasta möödumist esimesest laulupeost. 1980. a. suvel toimuvad Stokholmis Eesti Päevad. Nõnda saaks XII meeslaulupäev järjekordselt toimuda Kanadas alles 1981. või 1982. aastal ning seejärele mitte enne 1983. a. New Yorgis.

Seekordne laulupäev peetakse Armeenia Kultuurikeskuse saalis, pühapäeval, 8. oktoobril algusega kl. 2 p.l., millele järgneb samas kohas kl. 7 õhtul laulupäeva koosviibimine koos külaliskooridega.

Õhtune koosviibimine on kaetud laudade juures, kus tantsuja meeleolu-muusika on Leo Pleskowi orkestrilt ja lauluettekandeid on nii ühend- kui üksikkooridelt, samuti laulumeestelt tantsumuusika saatel.

Toronto Eesti Meeskoor sõidab eriti rohkearvuliselt New Yorki; 2 bussi on lauluvendade tarbeks reserveeritud.

Eesti Kunstide Keskuse aastapeakoosolek

Eesti Kunstide Keskuse aastapeakoosolek toimub 27. septembril kell 5 p.l. Four Season's hotellis, 21 Avenue Road. Pärast koosolekut on ette nähtud koosviibimine, millest kõik asjahuvilised võivad osa võtta. Koosviibimine algab kell 6.30 kokteelidega ning kell 7.30 toimub õhtusöök. Kavas on muusikalised ettekanded stipendiaatidelt ja moenäitus eesti naisvõimlejate esitusel. Osavõtust teatada järgmistel telefonidel: 485-0531, 488-5895 ja 499-1826.

Teadaanne pensionäridele

Raamatukogu, käsitöö-, male- ja bridzhiringid alustavad tegevust kolmapäeval, 20. sept. Eesti Majas.

JUHATUS

MÜÜA

3 kõrvadega tooli (wing-chair) — 1 tugitool — 1 TV tool
Kõik uue riidega kaetud
Tel. 534-1542

TEEN MAJA
REMONTTÖID
(elekter, torud, puutööd jne.)
Helistage — J. Meiusi 225-3283

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

Eesti Kultuurikogu jätkab oma tegevust

Eesti Kontsertbüroo ja Kanada Eestlaste Kultuurifond anti üle Eesti Kunstide Keskusele

Pärast pikemat vaheaega toimus Eesti Kultuurikogu Kanadas korraline üldkoosolek Torontos Eesti Ühispanga ruumes. Osavõtjaid oli ainult 9. Koosoleku juhatajaks valiti H. Pärkma ja protokollijaks Helge Kurm. Oma avasõnas senine esimees H. Pärkma ütles, et Kultuurikogu on lubamatult kaua koos käimata olnud. Mõned katsed on tehtud tegevuse elustamiseks. Kuigi on jäänud koosolekud pidamata pole EKK ülesanded tegemata jäetud: Kontsertbüroo ja Kanada Eestlaste Kultuurifond on pidevalt tegutsenud ja nende tegevus on saanud hinnatuks siinses eesti kultuurielus.

Tegevusaruande esitamisel nenditi, et viimane peakoosolek peeti 14. mail 1975. a. Vahepealsel kolmel aastal on siiski toimunud üks ühisüritus Metsaülikooliga, võeti osa EKN korraldatud rahvuskonverentsist, on toimunud üks loenguõhtu, pidevalt on jätkunud EKK Kontsentbüroo seeriakontserdid ja kultuurifondi auhindade väljajagamised. Kassaaruanne jäi esitamata, kuna liiklusstreigi tõttu ei saanud kaugel elav laekur kohale tulla. Küll on teada, et fondis on ca $300 ja kassas $100.

Tegevuskava arutlemisele asumisel seadis Stella Kerson üles neli punkti, mis jäid arutlemise aluseks:

1) Kas sulgeda organisatsioon või edasi tegutseda; 2) kui edasi tegutseda, siis millisel kujul, 3) Eesti Kontsentbüroo eraldumine ja 4) Kanada Eestlaste Kultuurifondi küsimus. Esimese puhul arvas esimees H. Pärkma, et kuigi aktiivsus on kahanenud, ei tohi kohe veel selle likvideerimisele asuda. Meil on ülesandeid, mis kohustavad. Ka teised jagasid seisukohta, et raske on teha otsust tegevuse lõpetamiseks.

Arutlemisel leiti, et Kultuurikogu tegevuse on üle võtnud Eesti Kunstide Keskus ja eesti ühiskond pole midagi kaotanud. Otsustati, et jatkatakse mingil viisil tegevust. Kuna aktiivne tegevus on kandunud mujale, siis arvas S. Kerson, et kas ei saaks Kultuurikogust moodustada nõukogu, kelle ülesandeks on ainult tasakaalustada teiste organisatsioonide vahekordi ja lõdvendada nende vahelisi pingeid. Tulevikus võiks see grupp hakata arutama küsimusi, mida seni pole tehtud. Lõpuks arvati, et kui juhatus leiab olukordi, kus ta saab mingisugusteks nõupidamisteks kokku tulla, siis hakkab Kultuurikogu tegutsema.

Kontsertbüroo küsimuses leiti, et kuna see on olnud täielikult Stella Kersoni ettevõte, mis on töötanud ainult Kultuurikogu embleemimärgi ja patronaazhi all, siis on see iseseisev ettevõte mida pole vajaormiliselt vabaks anda.

Kultuurikogu on tänulik, et Stella Kerson selle kaudu rikastas Kultuurikogu tegevust. Senise Kultuurikogu Kontsertbüroo uueks nimeks on Eesti Kontsertbüroo, mis on Eesti Kunstide Keskuse liikmesorganisatsioon.

Kanada Eestlaste Kultuurifondi probleeme vaadeldes leiti, et sellel alal on Kultuurikogu tegevuse teatud aktiivsus edasi elanud. Ometi tulevikku vaadates ei ole suuremat aktiivsust oodata ja töö andmine Eesti Kunstide Keskuse juurde oleks hea ülemineku vorm kuna Eesti Kunstide Keskus seda tööd paremini teeks ja fond saaks suurema prestiizhi. Stipendiumite fond on juba varem E. Kunstide Keskuse juurde viidud, oleks lihtsam kui ka auhinnafond sinna kuuluks, mis kergendaks toetuste andmist, kuna E. Kunstide Keskusel on maksuvaba staatus.

Lõpuks otsustati Kanada Eestlaste Kultuurifond ja selle summad üle anda Eesti Kunstide Keskusele.

Fond jääks oma struktuurilt endiseks, kuid fondi uus juhatus, samuti 9-liikmeline zhürii tuleks komplekteerimisele E. Kunstide Keskuse kaudu.

Valimistel valiti uude juhatusse kohal olnud eelmise juhatuse liikmed H. Pärkma, Stella Kerson, Maie Landra, Helge Kurm, V. Hubel, E. Silm ja A. Lee ning uuena Reet Marten-Sehr. Neist jäi esimeheks edasi H. Pärkma, abiesimeesteks V. Hubel ja A. Lee, sekretäriks H. Kunm ja laekuriks E. Silm.

Uue juhatuse esimeseks ülesandeks on liikmeskonna aktiviseerimine ehk nende isikute üles leidmine, kes kunagi liikmed olid. Samuti rõhutati noortele suurema tähelepanu omistamist ja nende orgamisatsiooni tegevuse juurde toomist. Kõigepealt aga lubatud fondi ülekande teostamine.

Kotkajärve juubel Lembitu laagris

Skautiüksus Lembitu Malev tähistas Kotkajärve 25. juubeliaastat nädalalõpulaagris 9. ja 10. septembril. Laagris oli 83 osavõtjat ja sellega komplekteeriti USA-s toimunud suurlaagri tõttu puuduliikuks jäänud treeningprogramm. Esimene nädalalõpulaager toimus teatavasti suviharja-pühal. Laagrite ühine märk oli pühendatud Kotkajärvele — „Kaljukünka" 1953 oli esimene Lembitu poiste laager Kotkajärvel ja ühelgi suvel pole laager seal pidamata jäänud. Ilus ilm paari lühikese vihmasagaraga pühapäeva hommikul ja huvitav tegevuskava võimaldasid poistele hea laagri.

Lembitu Malev peab visalt kinni skautluse asutaja lord Baden-Powelli „skaudi-aasta" printsjibist, mis koosneb 50 nädalast sisetegevusest ja 2 nädalast laagrist. Tehniliste vahendite ja moodsate treeningvõtete tõttu on mõlemad pooled lühenenud, kuid kumbagi ei saa ära jätta ega asendada. Nädalase laagri teostas Lembitu Malev kahe nädalalõpuga. Laagris viibis neli allüksust. Igal üksusel oli erinev tegevuskava, väljaarvatud mõlemad skautrühmad, kes tegutsesid koos. Lisaüksuse moodustasid laagrist osavõtvad vanemad, kes seekord aitasid laagrit ja Kotkajärvet tööga.

Laagri üldkavas oli looduse tundmine, laagriehituste ja kanuu käsitamise treening, mida vanuseastmetele vastavalt rakendati kas mängu, võistluse või trillina.

Lisaks nendele sport, millest eriti põnev oli maleva spordijuhi dr. Jaan Roosi „jännitusrada", kammiorkestri ja laulu harjutused ning noolepoiste tantsutund, kus Hugo Valter õpetas oma loodud poistetantsu „Ülpere lahing". Individuaalselt võistlesid vendurskaudid vibulaskmises: I Robert Kivi, II Martin Pede ja III Ralph Leis.

Laagris toimus mõndagi huvitavat ja meeldejäävat. Skautide kammiorkestrile andis helitausta Robert Vessmann kümnekonnast instrumendist koosneva trummipatareiga, mis esines ka laupäeva õhtul lõkkel. Lõkkel tehti ka teatavaks, et noolepoiste parvikus toimub kahe nädala pärast erakordne sündmus — kaks juhti Linda Sildva ja Rein Raud panevad leivad ühte kappi

Linda ja Reinu abiellumine on juba kolmas juhtide pulm Lembitu noolepoiste parvikus. Esimesed olid Henn Kurvits ja Tiiu

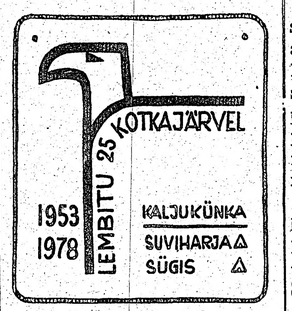

Kotkajärve juubelimärk Lembitu laagriteks. Märgi kujundas ja valmistas Heino Jõe. Nahka pressituna sai selle iga laagritest osavõtja — kandmiseks kuni uue kevadeni. „Kaljukünka" 1953 oli esimene laager Kotkajärvel.

Kristal, kelle pojad on praegu parviku liikmed. Teise hundujuhtide paarina abiellusid dr. Andrus Voitk ja Maie Sutt. See on väga hea reklaam parvikule, tähendas lõkkevana Jämesäär.

Pühapäeva hommikupalvus toimus Kotkajärve vabadussamba ees, kus Jämesäär jutlustas poistest, kes tahavad paremateks meesteks saada.

Vihmasagaratest hoolimata läks laagri tegevus kavakohaselt käiku kuni vihm lakkas.

Isad tegid tubli töö Kotkarajal, mis nüüd on juba enne lume tulekut kõlbulik ka murdmaajooksuks. Isad ja pojad võistlesid jätkusrajal, olles vastastikku teineteisele kohtunikeks. Poiste tulemused: 1. Allan Mägi, 2. Erik Tallmeister, 3. Michael Sadul, 4. Erik Runge, 5. Robert Sermat, 6. Paul Pede. Isade ja juhtide tulemused: 1. Tõnu Altosaar, 2. Toomas Sepp, 3. Vaido Rooneem, 4. Jüri Silmberg.

Noolepoiste maastikujooksul tuli võitjaks Karl Konze, 2. Eerik Valter, 3. Tarmo Sootis, 4. Tarvo Eistrat, 5. Mark Evard.

Juhtidena tegutsesid laagris Harold Kivi, Asko Kütti ja Heino Jõe, noolepoiste juures Kennet Meipoom, Ülo Soots, Rein Raud, Alar Põldma, Luule Kann, Linda Sildva ja Katrin Kannel; skautide juures Evald Oder, Viktor Vessmann, Toomas Sepp, Richard Laanvere ja Robert Vessmann; vendurite juures Ants Evard ja Toomas Kütti. Laagri peaperenaiseks oli Aino Toiger, perenaisteks Loori Teas, Ellen Jõe, Mari Veskioja, Vivi Meipoom, Juta Silmberg ja Mare Kask. Toit oli väga hea ja rikkalik.

Huvitav on veel märkida, et esimese Kotkajärvel peetud Lembitu laagri koosseisust viibis kolm osavõtjat ka praeguses laagris — Kennet Meipoom, Maido Musta ja Heino Jõe. Kaugelt oli laagrisse tulnud Henn Kurvits poegade Andrese ja Pauliga. Perekond elab Gananoques ja poisid kuuluvad Lembitu Malevasse üksikhundudena.

Rahvarõivaste valmistamise kursus tulevastele õpetajatele

Toronto haridusosakonna finantseeerimisel algab Northern Secondary Schoolis, 851 Mt. Pleasant Rd. rahvarõivaste valmistamise klassi regitreerimine 25. ja 26. sept. õhtul kell 7. Õpetus toimub iga kolmapäeva õhtul kella 6.00—9.00.

Rahvarõivaste valmistamine on seoses ajalooga, tekstiilteaduse arenguga ja õmblustehniliste oskustega ning nende õpetamine on süstemaatilise raamistikuga. Õppimine on väga aeganõudev. Õppekava on kaheaastane ja eriti teretulnud on need, kes omavad kanada õpetajakutse.

Klassi nimekiri oleks vaja enne koostada, et vältida „Estonian Embroidery" klassis teisi rahvusi. Selleks tuleb eelregistreerida telefonil 239-9587. Kui 26. septembri õhtuks ei ole klassi komplekti — 15 isikut — registreeritud, siis jääb kursus ära.

Klassi juhatajaks on Tallinna Kõrgema Naiskutsekooli endine õppejõud Eha Toomberg, keda abistab kutseline õpetaja Endla Komi.

PICK YOUR OWN APPLES
at
PINE FARMS ORCHARD KING

- HOURS: Weekends & Holidays 9 a.m. — Sundown
  Weekdays: — By Appointment
- Apples within the reach of everyone
- No ladders (full sized apples from pint sized trees)
- WEALTHY APPLES SEPT. 2 TO SEPT. 16 (APPROX.)
- MCINTOSH, CORTLAND, SPARTAN SEPT. 16 TO SEPT. 30 (APPROX.)
- For more information call: KING 833-5459 833-6698

Hwy 400 north to King—Nobleton cloverleaf. Turn east to first lights and turn north on Jane St. and proceed 2½ miles and then you see the apple Signs. Turn east at Jane and Green Lane as directed.

FINN TASTE BAKERY
7 Grantbrook Ave. (Finch Plaza)
(Finchi nurgal, Bathursti ja Yonge vahel)
TELEFON 225-0824
Pagariäri neile, kel on peen maitse
Äri avatud: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—8, laup. 9—4.
(Esmaspäeviti suletud)

MÜÜA TALU
100 aakrit ilusa metsaga maa, 90 miili Torontost, 3-aakriline järv.
Hinna sisse kuulub heas korras 6-inimese „trailer" ja alumiiniumpaat.
Küsitav hind $57.000.—
Lähemaks informatsiooniks tel. 222-7575 või 881-1928

Aeg on mõtelda talvepuhkuse veetmisele lõunas. Tehke oma reservatsioonid varakult.
H. KIVI TRAVEL Lic. 1064361
EESTI MAJAS, 958 BROADVIEW AVE., Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. kontoris 466-4813, õhtuti ja näd.lõppudel 759-3588

Üksik vanem naine soovib
KORTERIT
tuba ja köök või 2 tuba ja köök
Eesti Maja lähedusse
Helistada igal ajal tel. 461-2961

KLAVERI JA TEOORIA TUNNID alates 15. septembrist
pr. REET MARTEN-SEHR
B.A., B.Ed., B.F.A. muusikas
254 Hillsdale Ave. E (Peetri kiriku lähedal) ◎ Tel. 484-0495

FINNISH DELICATESSEN
(Endine Parkway äri)
461 Queen St. W. — Tel. 363-7676
5 ust läänepool Spadina Ave.
TÄHELEPANU! Uued lahtioleku ajad: esmasp. — reedeni 9—6, laup. 8—4
Palume suuremad leiva ja muude pagaritoodete tellimised sisse anda 2 päeva varem. Aitäh!

MAHLA-KEETJA
9-liitrine MEHU-MAIJA alumiiniumist
$55.—
Saadame ka posti teel
KINKEESEMED JA DELIKATESSID SOOMEST

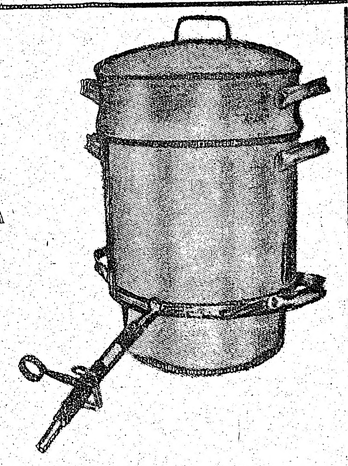

THE FINNISH PLACE TORONTO
THE FINNISH PLACE
5463 YONGE STREET, WILLOWDALE, ONTARIO M2N 5S1 — 222-7575

SPORT

Eestlased Balti meistriks golfis

Möödunud pühapäeval toimusid Glen Cedar golfiväljakul Markhami lähedal kümnendad Balti meistrivõistlused golfis. Need võistlused organiseeriti 1968. aastal ja on olnud kordamööda iga rahva organiseerida, mullu tegid seda eestlased, tänavu lätlased. Kümnest võistlusest on seni võitnud eestlased kuus korda.

Võistlused toimuvad 12 mängijaga meeskonnavõistlusena, kusjuures kuue parima tagajärjed võetakse lõppkokkuvõttes arvesse. Seni on Balti meistrivõistluste ajaloos parim tulemus tehtud 1975. a., mil eestlased võitsid selle 465 löögiga. Tänavu tegid eestlased teise parema tagajärje 470 löögiga. See teeb kuue parima kohta keskmiseks 78,3 lööki, mis on väga hea tagajärg. Individuaalselt oli parim Alfred Laning 75 löögiga, mis on võistluste kestel ka kolmas kord, et eestlane tuli esikohale; varem on selle koha saavutanud R. Ennist ja A. Laning.

Võidukasse meeskonda kuulusid Rein Ennist kaptenina, Alfred Laning, P. Ainumäe, Rein Aaslepp, Arvo Uus, Mati Raigla, Jaan Rutnik, Vello Kilu, Olle Brunberg, Joe Parum, Jüri Merelaid ja Ernst Ounpuu.

Golfimängu harrastajaid on eestlaste hulgas kuni 50—60 mängijat.

Kergejõustikuradadelt

Prahas peetud Euroopa meistrivõistlustel oli odaviskes esimene lääne-sakslane Michael Wessing tagajärjega 89.12, teiseks jäi N. Grebnjev NL 87.82 ja kolmas ida-sakslane W. Hanisch 87.66.

20 km käimises tegi uue maailmarekordi ida-sakslane R. Wieser ajaga 1.23.43,0.

Naiste kettaheites saavutas ida-sakslanna E. Jahl kuldmedali tagajärjega 66.98 ja M. Dröse hõbemedali 64.04.

Kümnevõistluses saavutas kuldmedali venelane A. Grebenjuk 6340 punktiga, jättes teiseks inglase D. Thompsoni, hiljutise tähelepandava võistleja Edmontonis peetud Commonwealth mängudel, kelle tagajärg oli 8289 punkti, kolmas oli ida-sakslane S. Stark 8208 punktiga.

Spordiuudiseid kodumaalt

Harkovis peetud N. Liidu 1964.—1965. aastail sündinud noorte kergejõustikuvõistlustel saavutas Valter Külvet kaheksavõistluses esikoha 4988 punktiga. Kõrgushüppes oli Paavo Berendson tagajärjega 1.90 teine ja Ingrid Puls kolmas, 1.65. Kolmanda koha sai ka Merike Õunpuu 100 m ajaga 12,3.

*

Vilnuses peetud N. Liidu ulatusega meistrivõistlustel jahilaskmises saavutasid eestlased mõlemad esikohad. Peeter Vehm saavutas kaevikrajal 195 ja Peeter Päkk kaarrajal 194 tabamust.

Filmimees I. Triesault 80

Beverly Hills'is, Kaliforniias, tähistas oma 80-ndat sünnipäeva ja kuldpulma lava- ning filminäitleja Ivan Triesault. Juubilar on tegev olnud ka eestlaste peres, olles Los Angelese Eesti Maja esimeste asutajate hulgas.

Juubilaril avanes noorukina Tallinnas võimalus näha „Hamleti" etendust. Unustamatuks jäänud elamus määras ta tuleviku kujunemise. Juba 14-aastaselt algas pisiosadega Tallinnas ta lavakarjäär, kuid ka juba samal aastal viis seiklusrikas tee ettevõtliku noore USA-sse. Nooruk sai peagi statistiks New York Metropolitan Opera juurde ja varsti algasid ka pisiosad filmides. Lavaline karjäär viis noormeest edasi balletti ja karaktertantsu õppima. 20-aastaselt oli ta juba peatantsijaks New York Capital Theater'is.

Peatselt hakati juubilarile pakkuma filmiosi Hollywoodis. Juubilar oli osaliseks ka filmis Chopin'i elust „At Night We Dream" koos Paul Muniga, Merle Oberoniga ja Cornel Wilde'iga. Filmis „Jet Pilot" olid ta kaasnäitlejaiks John Wayne ning Janet Leigh ja „Young Bess'is" esines juubilar koos Jean Simmonsi ning Stewart Grangeriga. Kaks 1950-ndail aastail vändatud filmi tehti Kreekas, nimelt „Marathon" ja „It Happened in Athens". I. Triesault on mänginud vähemalt kuuekümnes Warner Brothers'i, Columbia, 20th Century Fox' j.t. filmides.

—m.

Rääkige neile tõde Kanada uue immigratsiooniseaduse kohta enne kui nad kodunt lahkuvad.

Kanadal on nüüd uus immigratsiooniseadus.

Ning tõsiasi on, et igaüks, kes tahab sisserännata või külla tulla kas õppimiseks või töötamiseks, peab kõik korraldama enne kodunt lahkumist.

Kui nad seda ei tee, siis võib juhtuda, et nad peavad tagasi minema oma probleeme korraldama. Ning see võib kujuneda elu üheks suuremaks pettumuseks.

Siin ongi see moment kus teie mängite tähtsat osa. Teid nad usaldavad. Teie ülesandeks on kindlaks teha, et nad on õieti informeeritud enne kui nad kodunt lahkuvad.

Niisiis saatke neile informatsiooni mida nad vajavad.

Andmed saate igast Kanada immigratsioonikeskusest (Canada Immigration Centre). Või soovitage omaksetele oma elukohas kontakti astuda Kanada valitsuse viisabürooga (Canadian Government Visa Office). Täpne informatsioon on seal tasuta.

Kanada immigratsiooniseadust on moderniseeritud. See on nüüd õiglasem ja arusaadavam. Kui teil pole täiesti selge kuidas uus seadus teid, teie perekonda või teie sõpru mõjutab, siis esitage järelpärimisi teile kõige lähemas Kanada immigratsioonikeskuses.
Seal on ametnikud valmis teid kõigiti aitama.

Kui teie ise või keegi teie tuttavatest elab Kanadas „alalise elanikuna" (sisserändaja, kes pole Kanada kodanik) ning kavatseb välismaal veeta kauem kui 183 päeva ükskõik missugusest 12-kuulisest perioodist, siis tagasitulekuks on vaja tagasituleva elaniku luba (Returning Resident Permit).
Täpsemaid andmeid saate kohalikust Kanada immigratsioonikeskusest (Canada Immigration Centre).

Employment and Immigration Canada — Bud Cullen, Minister
Emploi et Immigration Canada — Bud Cullen, Ministre

Aidake neil vältida elu suurimat pettumust.

A. KADAK

VÕIMLEMISHARJUTUSI AUSAMMASTELE

7.

On põhjust arvata, et mitte ainult vihmad ei pese seda vene jumalat, sest sageli on ka pika põuaga õnnistegija habemetutt värskelt märg ... Aga sealsamast alleelt leiab viieteistkümne kastanikägara käevarrejämeduste tüvede vahelt ka Mihhail Ivani poja pea. Ta on lausa maas, niisugune Joukahainen, kelle Väinämöinen parajasti „pinnasesse" on laulnud. Üldiselt ei tea tallinlased ega turistidki sellest skulptuurikunsti shedöövrist midagi. A. Kivi oma raamatukeses isikukultusest Tallinna tänavanimedes mainib, siiski, et Jaak Soans 1970. a. „see Väinämöinen on olnud, kes Kitsehabeme Tööpunalipu Ordeniga Kalinini-nimelise Tallinna Elektronitehnika Tehase" ees, Telliskivi tänava ääres, rahvaste sõpruse murusse sisse on — laulnud.

Teine Väinämöise võimetega skulptor on olnud A. Eskel, kes „Kadrioru põliste puude alla" maa sisse on valanud Tallinna ühe vanima monumendi autori — Amandus Heinrich Adamsoni. Hämmastav sarnasus meie akadeemiku ja Putilovi tehase treiali nägudes ja ilmetes ... Küllap selle tõttu mõlema büstidki nii sarnastesse situatsioonidesse sattusid. Samal aastal (1902), kui Adamson „Russalkat" Kadrioru rannas üles seadis, olevat Kitsehabe Tallinnas marksistlikke töölisrühmi ühendanud. Ja samal aastal, kui „Lenini võitluskaaslane" lõpetas Tveri kubermangus külakooli (1889), oli kümne aasta eest Peterburi Kunsti-ülakooli lõpetanud Adamson juba Pariisis auhindu kasseerimas. Meie loos on sünnis mainida, et nagu Bärenstamm tallinlastele, nii tegi Adamson poltaavlastele Peetri, aga ainult elusuuruse — ja see seisvat seal praegugi lahinguväljal muuseumi ees.

Kõigil asjul, isegi välmituil, nagu seda on vene vägevate kangelaste lood, on omad kummalised seosed ja ühendused, mis ainult võhikule juhuslikena võivad tunduda. Mis näidetesse puutub, siis ehk — ühest ainsast küllalt saab. Professor Amandus Adamsoni Russalka pandi 1902. aastal Kadriorgu püsti. Kadrioru rajas Suur Peeter oma naise Kadri auks. 1902. aastal aga elas Kalinin, ikka see Kitsehabe, praegusel Nikonovi nime kandval tänaval nr. 36. Nikonovi, vene vägilase, 1941. a. surnud, aga alles 1957. a. postuumselt Nõukogude Liidu kangelaseks tehtud madruse ausammas võistleb Kadrioru rannas Russalka iluga. Rahvas kutsub teda Nikunossoviks. Miks? Selle pärast, et see madrus „piinamisest hoolimata ei reetnud sõjasaladust" (ENE). Mis saladust võis teada see madrus? See-ep see ongi, et keegi ei tea, ka need mitte, kes ta biograafiaid sepitsenud on. Venelane vajab sääraseid kangelasi, nagu üle lahesopi Tallinna peale tormi jooksev Nikonossov.

Säherdust hulka ülejooksikuid ja argpükse pole maailma ajaloo kestel tootnud ükski sõjavägi, kui tootis Teise maailmasõja vältel „kuulsusrikas ja võitmatu" Punaarmee. Aga sõjasaladusi nad juba välja ei andnud!

Loo lõbusamaks lõpetamiseks veel üks väike detail Tallinna imelusaist au ja kuulsuse, venelaste au ja kuulsuse sambaist. Koos mahavõetute ja -maetutega on meie olümpialinnale neid monumente poole sajandi jooksul kogunenud pool sada. Oleme siin kirjutanud paaristkümnest.

Gagarini ja Mitshurini, kahe nii kange mehe nimega Tallinna tänava nurgal on haljasala, Kainestusmaja, aga ka ajaloolise Wismari ravelliini lähedal — ja seal neljakandiline raudkivi Kristjan Raua auks. Ilus kivi. Pisut maad vana vallikraavi poole asub avalik käimla, „M" ja „N-Zh" ustel. Alt „kraavist" üles saab treppi mööda, mille serval seisab väike, aga ilus karu ausammas. Ongi vist ainus neljajalgse looma kuju Tallinnas, sest Koordi „Hirv" või „Metskits" on viidud juba tuppa sooja. Miks seisab karu seal peldiku väravas? Asja pärast, agiteerib. Tallinna väheseks saanud avalike peldikute hulgas on see asutus vallikraavis järjekorrata kättesaadav. Karu meenutab igale sisenejale: „Situ ruttu, karu tuleb!"

Meile, taas kapituleerunud tallinnlastele, meenutab see veel midagi: on vaja dissideerida ruttu, et Vene karu läheks ...

LÕPP

UUDISEID KODUMAALT

Pärnu Koduloomuseum täienes mõni aeg tagasi uue eksponaadiga — rohkem kui kahest tuhandest vanast mündist koosneva aardeleiuga. Enamik münte on Liivi ordu killingid, vermitud XVI sajandil Tallinnas (Revalis) ja Riias. Teadlaste arvates oli need peitnud jõukas talupoeg või kaupmees Liivi sõja algul. Asja leitud mündid räägivad sellest, et Pärnu oli juba kauges minevikus tähtis kaubanduskeskus.

*

Haapsalus toimus järjekordne Eesti koorijuhtide segakoori kokkutulek-seminar. Kokkutulekul töötati põhiliselt läbi 1980. aasta üldlaulupeo repertuaar ja valmistati ette prof. G. Ernesaksa 70. sünnipäeva kontsertkava. Kokkutulekuga tähistati ühtlasi koori 20. tegevusaastat. Seoses kokkutulekuga esines koorijuhtide segakoor Haapsalu lossipargis kontserdiga, kus lauldi G. Ernesaksa loodud laule. G. Ernesaksa 70. sünnipäev on 12. detsembril.

*

Tallinnas Valdeku tänava saun on viletsas seisukorras. Samuti olevat personal lohakas ja hoolimatu oma töösse suhtumises. Nüüd seletatakse, et viimastel aastatel on siiski õnnestunud Tallinna saunade seisukorda parandada. Suurem remont on tehtud juba Vana-Kalamaja, Veerenni, Sihi ja Kalinini tänavate ning Pärnu maantee saunades. Varsti alustatavat ka Valdeku tänava sauna remondiga, mil saunale nii seest kui ka väljastpoolt antakse viisakam välimus. Kuidas on personali viisakusega, sellest ei räägita. Küll sai kütja Kesamaa karistada kui ta 24. juunil ei olnud õigel ajal tööle tulnud ja inimesed ootasid suletud uste taga. Aga kes siis jaanipäeval pidi sauna minema!

*

24. augustil avati Tallinna Kunstihoone näitussaalis Soome kunstniku Stig Fredrikssoni teoste näitus. S. Fredriksson sai oma kunstilise hariduse Helsingis Vabas Kunstikoolis ja Soome Kunstiakadeemias, kus ta viimased kaks aastat on töötanud ka õppejõuna. Tallinnas on esitatud viimaste aastakümnete teoseid.

*

Kuna vihmase suve tõttu on olnud raskendatud freesturba tootmine, siis jääb turbabriketi valmistamise ülesanne osaliselt täitmata, mis tähendab et kütteainet pole saada vajalikul määral. Selle puuduse vältimiseks pandi maksma kohalike kütteressursside varumise lisaülesanded. Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeerium peab käesoleva aasta neljandas ja 1979. a. esimeses veerandis varuma elanikele 25.000 tihumeetrit küttepuid sanitaar- ja hooldusraie korras. Inimesi endid aga suunavad kütet varuma linnade ja rajoonide täitevkomiteed. Ka kolhoosnikele ja sovhoositöötajaile tuleb varuda 25.000 tihumeetrit kütet, mille kohaleveol peavad ettevõtted ja täitevkomiteed neid igakülgselt abistama.

*

Eesti üliõpilasmalevas peetakse tänavu parimaks töörühmaks Taebla oma. Osa gruppi kuuluvaid tüdrukuid nagu Maarika Korm ja Külli Velve(?) olevat olnud nii agarad, et nad värvisid kahekesi nobedasti, niiöelda vahepalaks, Taebla kooli suure vana hoone: ikka päev ja külg, päev ja külg. Vahepeal käidud ka heinatöödel. Ometi polevat Taebla kooli direktor neile koolist kasutamiseks rohkem ruumi andnud, kui ainult ühe toa. Kui siis noortele külalisi tulnud, tuli ühest suuremast ruumis magamisasemed välja viia, muidu poleks nad sisse mahtunud. Koolidirektori usalduse noorte vastu oli kaotanud eelmiste aastate kogemused. Kokku olid noored teinud tööd 42.000 rubla väärtuses.

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, LL.B.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Toronto, Ont. M5J 2H7
Tel. 862-7115

Peetri kogudus sai 30 aastaseks

Väikesest asutajate perest kujunes vaba maailma suurim kogudus

Juba augustikuu alguses täitus vaba maailma suurimal luteriusu kogudusel 30 aastat päevast, mil pandi väikse osavõtjaskonna poolt alus järgnevale tegevusrohkele usulisele tööle. 3. augustil 1948. a. kogunes Torontos, siinse Eesti Seltsi „Edu" koosolekule, mis peeti Concord tänaval asuvas St. John'i luteriusu kirikus, 70 inimest. Nende hulgas oli kolmesuguse saatuskäiguga inimesi. Kõigepealt nn. vana-eestlased, siis esimesed tulijad Saksamaalt ja Rootsist. Kõik olid alles üksteisega võõrad, Toronto elu oli uudne ja kohanematu. Ometi olid need inimesed kokku tulnud, et panna alus oma vaimulikule kodule, kristlikule eesti kogudusele Torontos.

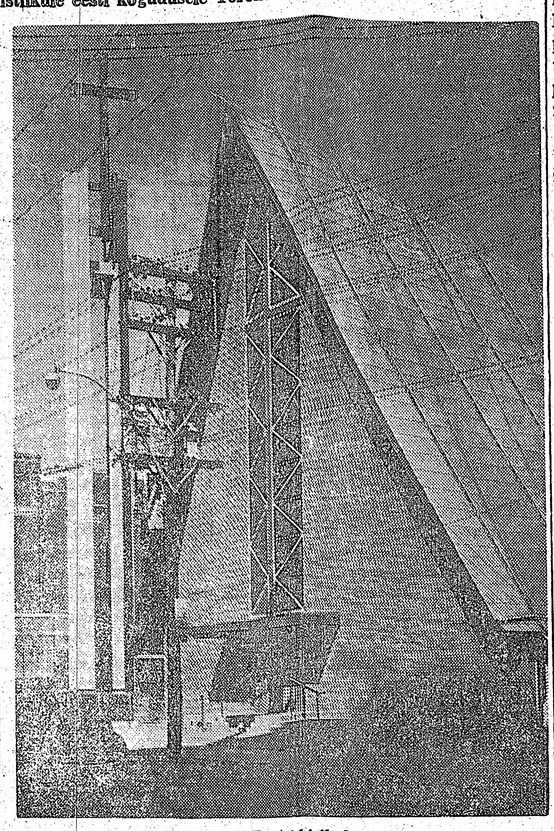

Vaade Peetri kirikule

Nende osavõtjate hulgas leidus 25 algatajat, kes hakkasid kogudust üles ehitama. Valiti ajutine juhatus, kus esimeheks oli E. J. Poola ja tema abiks J. Reial. Uue koguduse nimeks võeti Eesti Evangeeliumi Luteri Usu Kogudus Torontos, mis 23. mail 1954. a. muudeti Eesti Ev. Luteri Usu Peetri koguduseks.

Kuigi polnud veel teada kuidas suudetakse uuel maal elada, peeti siiski oluliseks, et usuline tegevus hakkaks eestlaskonda siduma ja ühendama ning oleks maapagulastele jõudu ja usku tugevndavaks abimeheks.

Koguduse asutamine oli ilmselt õigel ajal.

Järgnevail aastail algas eestlaste suur Kanadasse asumine ja tuhanded valisid oma elukohaks Toronto; osalt sellepärast, et siin oli juba ees teisi eestlasi, oli oma kristlik kogudus.

Esimese eestikeelse jumalateenistuse pidas uuele kogudusele õp. R. Kiviranna 29. augustil 1948, tulles oma usulise küllakostiga New Yorgist. Sama aasta usupuhastuspühal, 31. oktoobril valis koguduse täiskogu oma õpetajaks õp. O. Puhmi. Temale on viimased 30 aastat olnud koguduse juhtimine vahetpidamatuks viljakaks tööpõlluks usulisel ja hingehoidlikul alal.

Kogudus ei jäänud üksnes vaimseid väärtusi teenima. See laienes kogu eestlilist tegevust hõlmavaks ühiskonnakeskuseks. Kõigepealt asuti vajalikemate probleemide täitmisele, milleks oli raskusis olevate kaasmaalaste abistamine ja tuhandeile käenduse andmine Kanadasse asumisel.

Kuid koheselt lisandusid rahvuskultuurilised tegevusharud, kus korraldati kirjanduslikke ja meelelahutuslikke kohviõhtuid ja koosviibimisi.

Kohe alustati ka eesti noorte kaasa tõmbamisega. Organiseeriti Torontosse jõudnud eesti noored skautideks ja gaidideks. 1949. a. oktoobris, kui lapsed alustasid koolides õppimist, organiseeriti ka Toronto Eesti Täienduskool. Samades ruumides hakkasid oma loovat tööd tegema näitlejad ja rahvatantsijad.

Kõik tulid Saksamaa laagreist või Rootsi linnadest pakatava energiaga, mida hakati rahvuskultuuriliseks tööks rakendama. Igal teisipäeva õhtul oli kiriku kõrvalruumis eestlaste kokkutulek.

Koguduse töös alustati peaaegu koheselt pühapäevakooliga, nii et mõne kuu pärast, jõulu eel toimus juba laste jõulupuu sellekohase eeskavaga. Mõne kuu pärast pandi koolidele juba kindel alus ning töö algas koolijuhataja ja õpetajate juhtimisel. Nüüd on need esimesed õpilased juba ise jõudmas keskea lähedale ja viivad oma lapsi pühapäevakooli.

Esimesed seitse aastat kasutas kogudus oma vajadusteks St. John'i ruume. Siis aga, samal ajal kui eestlased hakkasid omale kodusid muretsema, tekkis julge idee ka oma kiriku saamiseks. Mitte mõne olemasoleva ostmisega, vaid uue jumalakoja ehitamisega.

1953. a. osteti kirikule krunt ja ehitamisega alustati 1954. a. novembris

Nurgakivi pandi 1955. a. märtsis ja kirik pühitseti 25. sept. 1955. a., eesti rahvale nii saatusraskel ajaloolisel nädalalõpul, mis 11 aastat varem toimus kodumaalt lahkumine. Kirikuhoone oli esimene sellelaadiline Kanadas ja on äratanud arhitektuuriliselt rohket tähelepanu. Kirikus on 500 istekohta, all saalis ligemale 300. Ehituse esimene faas läks maksma 195.000 dollarit.

Uues omas kodus sai koguduse töö alles iga suunas edukalt areneda, olles samaaegselt ka eesti organisatsioonide hinnatuks koosviibimiste kohaks. Ometi selgus peatselt, et koguduse tegevus vajab avaramaid ruume oma töö nõuete rahuldamiseks. Pidi ju esialgses kavandis kulude kokkuhoiuks mõningaid kärpimisi tegema. Nüüd asuti alumise saali kõrvale väiksema saali ja kõrvalruumide ehitamist. See valmis sügiseks 1961, minnes maksma 26.000 dollarit. Et koguduse õpetajal oleks oma rahulikku tööd võimaldav kodu, osteti 1960. a. suvel pastoraat.

Kuid kirik polnud veelgi valmis. Järgmiseks tegi täiskogu 31. märtsil 1968. a. otsuse asuda kiriku juurdeehituse plaanide teostamisele.

Uues plaanis oli ristiga läbipõimitud 94 jala kõrgune torn-monument.

Endise elumaja asemele tuli uus ehitus, kus keldrikorrusele oli ettenähtud noorte ruum, esimesele korrusele naissektsioni ruum, ülakorrusele aga elukorter võimalikule abiõpetajale,

Kuigi aastate jooksul oli kiriku orelil oma dekoratiivsusega hinnatud väärtus koguduse liikmete hulgas, oli selle asetus suure akna all mitmeid probleeme kaasa toov, talvine niiskus kahjustas orelivilesid. Samuti oli altariruum väga kitsas, mistõttu kogudus asus veel kord ehitama, kus võeti ette altariruumi pikendamine ja orel paigutati ümber rõdule. 1975. a. suvel valmisid ehitustööd ja 28. sept. pühitseti see kogudusse 27. aastapäeval sisse. Ümberehitus leidis kõikide poolt oma maitseka arhitektoonilise kujundusega heakskiitmist.

Selle juurdeehitusega anti kirikule ta lõplik kujundus. Kogudus oli 1953. a. üksmeelselt ja julgelt alustanud oma vaimuliku kodu ehitamist ja seda tööd oli Jumal õnnistanud. Arhitekt A. Elkeni arhitektuuriliselt loov vaim oli andnud kirikule õnnestunud lõppkujunduse.

Nagu juba nimetatud asutati koguduse juurde koheselt pühapäevakool. Tuhanded lapsed on selle aja jooksul omale usulisi teadmisi saanud pühapäevakooli kaudu, kuna Kanada avalikes koolides usulist kasvatust ei tunta. Hiljem on täidetud pühapäevakooli lõpule järgset ja enne leeriaja saabumise vaheaega leerieelsete noorte usulise kasvatustööga.

Igaaastased leerid on suutnud kogudusele arvukalt uusi liikmeid juurde tuua, kelle õnnistamise päevad on olnud suursündmusteks siinses eestlaste elus.

Vanemaile uusut huvitatuile on pidet piiblitunde. Sagedaste kohviõhtute, loteriide ja näitemüükide eeltööde rakendamisele on organiseeritud koguduse naissektsioon.

Koguduse elus on olnud suur tähtsus muusikalisel osal. Tänavu tähistab oma 20. aastapäeva koguduse segakoor Cantate Domino, kes oma 40-liikmelises koosseisus on kirikumuusikat viljelenud siinsete tuntud eesti koorijuhtide juhatusel; praegu juhib koori Charles Kipper. Koor on aastate jooksul sisustanud koguduse jumalateenistusi, aga on andnud ka iseseisvaid kontserte ja korraldanud kontsertreise mitmele poole Kanadasse ja Ühendriikidesse. Koguduse juures on veel noortekoor „Lootus", vaimulik pasunakoor ja vaimulik orkester. Praegu juhib viimaste tööd koguduse organist Inga Korjus. Kuid väga suur ja hinnatav on olnud koguduse elus L. Avessonj juhatusel töötavate „Musica Divina" koori ja „Musica Viava" orkestri kontserdid. Need on leidnud klassikalise muusika tutvustajaina kõrget hindamist.

Kogudus on noortetööd sidunud ka muudel aladel. Kord oli koguduse juures isegi oma korvpallimeeskond, kes edukalt võistles Torontos. Samuti on kiriku juures ruumi leidnud Lembitu skautlipkond ja gaidid.

Koguduse 30-aastase aja jooksul on olnud suur ka surma läbi lahkunute arv.

Kogudusel on kahel Toronto surnuaial, Yorkminister'il ja Mt. Pleasant'il oma osad, kus on mõlemale ka püstitatud monumendid kõigi eestlaste mälestuseks. Kiriku tornialusel siseõuel on aga kohad tuhastatute urnidele.

Aastate jooksul on suur arv eesti noori abiellunud teistest rahvustest noortega. Nende koguduse juures hoidmiseks on koguduse oma ingliskeelne kogudus. Praegu on selle koguduse õpetajaks soomlane A. H. Jalonen.

Möödunud 30 tööaastat on koguduse elu juhtinud õp. O. Puhm, kes aasta tagasi valiti Kanada praostkonna praostiks. Koguduse pole püsivat abiõpetajat olnud. küll on ajutiselt koguduse õpetajale abiks olnud õpetajad B. Ederma, A. Raidur ja J. Teras, enne kui viimased kaks iseseisvaile kogudustele õpetajaiks läksid.

Pikaajalist tööd on juhatanud koguduse arvukas nõukogu, kus esimeesteks on olnud E. J. Poola, J. Reial, O. Paas, K. Betlem, E. Runge, J. Laanes, A. Nõmmik, K. A. Kadak ja praegu on T. Trala.

Kuid Peetri kirik pole olnud ainult koguduse oma tarbeks. See on olnud koduks paljudele eesti organisatsioonidele, eriti just siis kui eestlaskond polnud veel omale Eesti Maja leidnud, olles nii vaimulikuks ja ka rahvuslikuks koduks maapagulastele kes on oma isade usku ja rahvuskultuurilist pärandust viljelemas ja kalliks pidamas.

Elujaatav töölisromaan

Karl Ristikivi, Tuli ja raud. Romaan. 3. trükk, EKK 1978. 343 lk.

Olles harjunud kurtmisega, et pagulaskirjandus on lugejate-tellijate vähenemise tõttu raskusis, on veidi imestamapanev kirjastuse samm pagulasajastul ilmunud romaani uue trüki väljaandmiseks. K. Ristikivi romaan „Tuli ja raud" puhul on kirjastusel selleks teatavad põhjused: esiteks oli see teos paguluskirjanduse esimene raamat, mille trükkimisega alustati Soomes juba siis, kui kodupinnal käisid veel viimased võitlused. Selleaegne kirjastaja ei võinud teada ei pagulaste arvu ega lugejate rohkust, kellele selleaegne eel-Orto kirjastuse omanik A. Laur võis raamatu tiraazhi kohaldada.

Õieti on „Tuli ja raud„ pagulaseesti raamatu nurgakivi, millele meie imetlemapanevalt suur kultuurihoone on toetanud.

Vähese trükiarvu tõttu oli raamat peagi läbi müüdud ja see jäi vaid vähesel arvul väljaspool Rootsit asuvaile eestlasile kättesaadavaks. See eellugu õigustab K. Ristikivi raamatu uustrükki, mis samal ajal on ka mälestusteoseks kirjaniku ootamatult varajase surma puhul.

K. Ristikivi romaan „Tuli ja raud" sai esimese auhinna K.Ü „Looduse" romaanivõistlusel 1938. a. Kirjanik oli siis 25-aastane ega polnud veel tuntud muude kui paari lasteraamatuga ning harjutustöödega „Perekonnalehes". Eestis oli siis valitsevaks zhanriks äärmiselt vasakpoolne töölisromaan, millele omal ajal aluse pani Eduard Vilde oma romaaniga „Raudsed käed" (1898) ja mida äärmuslikkusesse vasakpoolsusse oli viljelenud August Jakobson romaaniga „Vaeste patuste alev" (1927).

See tekitas K. Ristikivis protestitunde ja ta ütlebki oma „Tule ja raua" saamisloo selgituseks, et tal tuli mõte selle romaaniga kirjutada raamat, kus töölist kujutatakse inimesena perekonnaromaani vormis.

Ristikivi tööline polnud revolutsionäär ega poliitiline vasakpoolne, ta oli kõigepealt oma elu elav ja perekonda elatav ning kasvatav inimene. Teos on rõhutatult konservatiivne vastukaaluks eelmise koolkonna ühekülgselt naturalistlikule, sotsiaalseid viletsusi kirjeldavaile teostele. Ristikivi tahtis näidata eesti töölise visadust ja edasipüüdlikkust, millega inimene omale koha ühiskonnas saavutab.

„Tuli ja raud" haarab talusulase linna metallitööliseks minekut, Jüri Saaveli elu- ja perekonnalugu poole sajandi (1885 1936) jooksul. Kirjeldatud elu on Tallinna töölislinnaks kujunemise taustal, mistõttu teos on saanudki nimetuse kui esimene teos kirjaniku Tallinna triloogiast (teised „Õige mehe koda" 1940 ja „Rohtaed" 1942).

Sisuliselt neljaks osaks jagatud romaanis vaadeldakse noore Jüri ja ta abikaasa rännakuid ja linnaelanikeks saamist (aastad 1885—1901); noore Mardi kasvamise, armumise ja surma lugu, kus keskseks on 1905. a. mässuaasta; noorema poja Hermani elu ja noorima poja Ilmari kasvamist I maailmasõja ja Eesti Vabadussõja taustal (1907—1922);

viimaks Ilmari meheks saamine ja Jüri Sääveli tööliste seisusest tagasitõmbumine (1923—1936).

Juba romaani ilmumisel leiti, et Ristikivi on Vilde ja Tammsaare rajatud eesti suurromani väärikas edasiarendaja. Tema stiil oli rahvapärane, kus oskuslikult oli kasutatud kõiki eepilise stiili elemente nagu kirjeldust, jutustust, dialoogi, sisemonoloogi ja autori kommentaare. See on siiski konservatiivne ja kergendatud heatahtliku huumoriga, kus on nüansseerivaid iroonia-torkeid. Nagu elu ise on ta selle loonud avaraks arenguromaaniks, mil on eesti kirjanduses eriline väärikas koht. Sellega tutvumine õigustas kirjastust uustrüki avaldamiseks ajal, mil sellist moodust muidu ei saaks enam lubada.

HANNES OJA

Venelaste . . .

(Algus lk. 2)

Nüüd äkki Moskva liputab saba läänemaailma numismaatikute ees, et hei, poisid, tulge ostke meie olümpiarahasid! Ivanile enesele me neid ei müü! On ilmne mida Venemaa sellega plaanitseb: tulgu läänemaailm ja maksku tema olümpiamängud välja!

Üks 5-rublane raha kujutab oma küljel Tallinna torne, kuid Eesti vabariigi okupeerijad on unustanud eesti keeles sellele kirjutamast, et see on Tallinna regatta. Kuidas saaks eestlane osta Tallinna regatta raha, kui seal pole eestikeelset tekstigi? Okupandi raha pole vaja meile mälestuseks.

Kui Kanada valmistas oma olümpiaraha, keeldus Venemaa neid müügile võtmast. Nüüd aga on Moskva osava ärimehena alustanud maailma ulatusega aktsiooni. Washingtonis asuva olümpiarahade müügikoha avas pidulikult N. Liidu suursaadik A. Dobronin, kes toonitas N. Liidu suurt vastutulekut USA numismaatikuile. Ameerika rahadega äritsejad on juba asunudki nende müügiga tegelema.

Ameerika ärimees dr. A. Hammer tõstis neid rahasid esile põhjusel, et esiteks need olevat atraktiivsed ja hea investeering (?!), teiseks on venelased kavalalt lubanud rahade müügist 3% rahasid müüva riigi olümpiakomiteele,

mis võivat tähendada üle miljoni dollari USA-le, kui ameeriklased neid hästi ostavad. Venelased loodavad, et müük on hea ja tegid laia vene zhesti, ulatades juba avamise päeval 100.000-dollarilise tsheki USA olümpiakomiteele.

Nüüd on siiski Kanadas tekkinud ootamatu tagasilöök.

Praegu on kiiresti levimas boikott N. Liidu 1980. a. olümpiarahade vastu, mis ähvardab venelaste finantsilise plaanimajanduse ruineerimist.

Mitmed Kanada ärimehed on juba kuulutanud, et nad ei müü enam venelaste olümpiaraha protestiks sealse õiglusetuse ja inimõiguste kokkuleppe murdmise pärast ja kutsuvad teisigi nendega ühinema. Asjasse seotud usuvad, et boikott nende rahade vastu on alles algstaadiumis ja võib levida varsti üle Kanada ja USA, eriti kui arvestada, et suur osa numismaatika ärimehed on juudid.

FINN-AUTO
Teen kõiki mehaanilisi parandusi
(mitte keretöid)
3323 Danforth Ave. Tel. 691-9553
RISTO SAARENVIRTA

World famous Pianos
Hea klaver on
eluaegne investeering!
Suur valik tunduva
hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika
instrumendid.
REMENY
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West, Toronto
M5V 2B6 • Tel. 363-1966

VABA EESTLANE

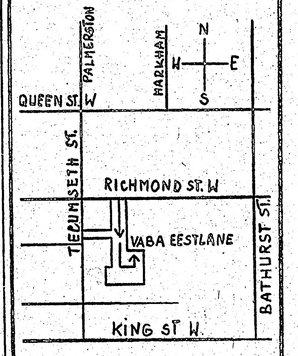

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks toll ühel veerul $3.25
esiküljel $3.75
tagaküljel $3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70,
Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. Mrs. Leida Marley
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 14. septembril 1978 — Thursday, September 14, 1978

KIREV MAAILM

SIDNEY, Neb. — Kui Nebraska politseinik pidas kinni ühe Illinoisi auto kiire sõidu pärast 80 miili kaugusel Sidneyst itta, siis ehmus ta kui nägi, et autos istusid kolm alasti naist. Autot juhtis 24-aastane Elmhurstist pärit naine, kes seletas, et ta ise ja ta kaks kaaslast tahtsid sõidu ajal päikest võtta. Politsei ütles, et ta ei andnud naissõitjatele karistuspiletit, kuna nad ei ületanud lubatud sõidukiirust.

TORONTO — Üks kõrgemal kohal olev Kanada Baptisti kiriku ametnik ütles, et paljud pastorid narrivad oma koguduse liikmeid, viies neid segadusse ja võimalikult eemale kirikust. Pastor A. F. Starr, Evangelical Baptist Church Home Mission Board'i sekretär ütles, et suur arv pastoreid eitavad Jeesuse neitsist sündi ja peavad osa Piiblist müütideks.

ATEENA — Kreeka arheoloog prof. Alexander Andronikos ütles, et ta on avastanud teise haua Vergina künkal Põhja-Kreekas, mis näitab, et see on kuninglik kalmistu, mis on kuulunud Alexander Suure esivanemaile. Prof. Andronikos, kes töötab Salonika ülikoolis, kinnitas, et teine haud avastati 5. aug. ja näib olevat ajast 350—375 e. Kr. Esimene haud avastati möödunud novembris, mille kohta prof. Andronikos väitis, et see olevat Alexander Suure isa kuningas Philippos II haud.

PARIIS — Linnapea suudlus Prantsusmaal, ähvardab kalliks maksma minna. Ühe väikelinna linnapea suudles avalikult ja ametlikult kohaliku maakonna noort iluduskuningannat. Kuna linnapea on poissmees, tärkas missil pähe mõte, et suudlemine peaks tähendama ühtlasi abielu-ettepanekut. Ta hakkas protsessima ja võttis advokaadi, kes nüüd nõuab — kas abielu või kahjutasu! Nähtavasti advokaadi nõuandel miss kinnitab, et suudlemisel olevat linnapea tõepoolest küsinud ka tema kätt. Nüüd otsitakse tunnistajaid, kes võivad tunnistada, et linnapea suu tõesti „vastavate sõnade järele" liikus.

PULASKI, Va — Suurem maantee ehitamine pandi seisma kuna üks väike sõrmeotsast väiksem tigu oli teele ette jäänud. Virginia 3 mm pikkune mägitigu on kuulutatud väljasuremise ohus olevaks loomaks ja kuna maantee läheb läbi sellest piirkonnast, kus neid veel viimasena leidub, siis katkestati ehitamine, õieti tee laiemaks tegemine.

JACKSONVILLE — Jacksonville sadamas tehti äsja Ameerika Ühendriikide kõigi aegade suurim marihuaana „saak". Roostetanud kaubalaeval katsuti maale tuua umbes 85 miljoni dollari väärtuses narkootikat. Laevas, mis võeti merel kinni kolm päeva varem, on ametivõimude arvamisel üle 100 tonni marihuaanat. Laev oli oma lastiga tulnud Kolumbiast.

NEW YORK — Pikad sabad pankades on tihti põhjustanud palju nurinat. Nüüd on Lääneranniku ja Kesk-Läänes mõned pangad hakanud kasutama „psühholoogilist" nõksu nurina kaotamiseks. Nimelt on pandud pangaruumi liikuma atraktiivseid ja nappides riietes noori daame, kes vestlevad sabasseisjatega, vaatavad järele, kas nende täitelehtedes on kõik korrapäraselt kirjas ja allkirjad all jne. Publiku meeleolud niisugustes pankades olevat 100 protsendi võrra paranenud.

GRIMSBY — Üks 20-aastane noormees koges raskel viisil, et armastus on pime. Ärritunud tüdrist oma armsamaga, jalutas ta Niagaras Beamers Falls kõrgel kaldal üle kalda serva ja kukkus ligemale 70 meetrit. Noormees on praegu haiglas peavigastuse, murtud jala ja võibolla ka murtud südamega.

Täna on juttu

Kui „Praha kevad" muutus sügiseks

Tshehhoslovakkia okupeerimine algas tegelikult siis, kui N. Liidu lennuühingu Aerofloti reisilennuk laskus 20. augustil 1968 mõned minutid pärast kell 22 õhtul Praha Ruzyne lennuväljale. Ainult peotäis reisijaid lahkus lennukist. Lennuk veeres selle järel lennuvälja lõunapoolsesse ossa, kus N. Liidu lennukid tavaliselt seisid. Lennuvälja juhtkond sai teada, et lennuk jäetakse sinna ööseks. Keegi ei hakanud mõtlemagi, et meeskond jäeti lennukisse. Siis tuli varsti siseministeeriumist teade, millega keelustati lennuväljal startidd ja maandumised, samuti kustutati tuled maabumisradadelt.

Kell 1.30 öösel laskus teine N. Liidu lennuk ja mõne minuti pärast veel kolmas hoolimata pimedusest ja maandumiskeelust. Esimene maandunud lennuk oli varustatud lendava kontrolltorniga. Nii loodi N. Liidu õhusild Prahasse ja hommikuks oli juba divisjoni võrra üksusi saabunud lennuväljale. Kolme kolonnina siirdusid üksused linna poole.

Nende eesotsas sõitsid N. Liidu suursaatkonna autod.

Kell 3.30 hommikul oli valitsuse hoone sisse piiratud. Peaminister Oldrich Cernik (tänapäeval täielikult unustatud) oli oma kirjutuslaua ääres koos kahe sekretäriga, kui nõukogude sõdurid tormasid sisse ja hüüdsid: käed üles!

Kell 4.45 tungisid nõukogude sõdurid kompartei keskkomitee hoonesse. Parteijuht Alexander Dubcek seisis oma kirjutuslaua juures ja kõneles telefoniga. Nõukogude major kiskus telefoni seinast välja. Dubcek vaatles teda vaikides.

Dubcek, Cernik ja teised valitsuse ning parteijuhtkonna tippisikud viidi Varssavi liidu peakorterisse Legnice'sse ja sealt edasi N. Liitu.

Mõte oli, et 72-aastane president Ludvik Svaboda moodustaks „revolutsioonilise tööliste ja talupoegade valitsuse", mida ta ise juhiks ja mille teised liikmed oleksid nõukogudemeelsed.

Sel kriisiaja juhtkonnal oli käsk seletada, et riigis valitses „kontrrevolutsiooniline" olukord ja et sellepärast oli okupeerimine igati õigustatud. Selle järel oli võimalus Dubcek'i ja teisi vangistatud juhte kohtu alla anda. Just nii oli tehtud 1956. a. Ungaris, kui Janos Kadar võimule tõusis.

Aga Tshehhoslovakkias ei korratud „ungarlikku lahendust". Svaboda keeldus nõustumast selle plaaniga, paljud nõukogudemeelsed hakkasid selle teostamises kahtlema. Rahvuslik nõupidamine toimus hoolimata sellest, et Nõukogude Liidu tankid piirasid parlamendihoonet ja koosolek mõistis üksmeelselt selle okupeerimise aktsiooni hukka.

Prahasse jäänud valitsuse liikmed kogunesid samuti ja mõistsid omakorda okupeerimise hukka.

Istungeid juhatas peaministri abi Lubomir Strougal, kes on praegune peaminister.

Varahommikust peale andis keskkomitee Praha raadios edasi juhtide üleskutset, mis oli kiidetud heaks mõned tunnid varem pärast Dubceki vangistamist. Üleskutses kutsuti kõiki okupeerimist hukka mõistma ja hoidma reljvastatud vastuhakust.

Saated katkesid, kui nõukogude üksused tungisid saatejaama kell 8 hommikul, aga vaikus kestis ainult hetke. Raadio jätkas oma saadet ajutisest stuudiost abisaatjaga. See oli täiesti improviseeritud aktsioon, mida nõukogude sõdurid ei teadnud oodata. Neil puudusid abinõud nende saadete vaikima sundimiseks.

Ajalehed avaldasid lisaväljaandeid, mis ilmusid kui maa alt järgmistelgi päevadel. 18 tundi kestnud vaikuse järel alustas ka TV põrandaaluseid saateid.

Kahe ööpäeva mööbudes oldi sunnitud konstateerima, et sõjaväeline okupeerimine oli sujunud hästi hoolimata mõnedest segadustest. Selle asemel oli see poliitiliselt läinud untsu.

„23. aug. sõitsin Viinist Prahasse," kirjutab soome ajakirjanik Per Sjögren, „busside ülesanne oli tuua välja Tshehhoslovakkiasse jäänud skandinaavlasi. Sellesse imelikku okupatsiooni pilti kuulus, et piiril tekkis vähe närvitsema panevaid tundeid, aga pärast seda ei olnud mingeid raskusi. Maa, millest läbi sõitsime, oli üks ainus rahulik meeleavaldus okupeerimise vastu."

Ta jätkab: „Olin käinud veebruarist alates sageli Tshehhoslovakkias jälgimas „Praha kevade" arengut, aga 11 päeva enne okupeerimist olin reisinud koju paremate lootustega.

23. augusti õhtul valitses Prahas surmavaikus ja tühjus. Ainult sõdurid olid väljas.

Tänavasildid olid maha tõmmatud, ka majade numbrid olid kadunud.

Need olid kadunud samal päeval kardetud kodukontrollimiste vältimiseks. Raadios oli antud korraldus üldiseks tänavasiltide äravõtmiseks. Laenasin kaardi ja suunasin sõidu kesklinna ja oma tavalise hotelli poole."

23. augusti varahommikul oli president Svaboda sõitnud omal algatusel Moskvasse. Tema esimene nõudmine oli, et Dubcek ja teised vangistatud valitsuse juhid vabastatakse ja viiakse Moskvasse. Neli päeva hiljem tuli valitsuse juhtkond jälle Prahasse tagasi. Õhtul kõneles Dubcek raadios. Praha elanikud seisid tänavail gruppides raadiovaljuhääldajate ümber ja kuulasid ta kõnet.

Kogelevas kõnes teatas ta selgesti, et „Praha kevad" oli muutunud sügiseks.

Mõned päevad olid Praha miljonilinna elanikud käinud ringi väga rõõmsate ja lahtiste nägudega, aga nüüd tuli jälle esmriided näole ette tõmmata.

Aprillis 1969 vallandati Dubcek parteijuhi kohalt Moskva ähvardava nõudmise järel ja tema asemele pandi Gustav Husak. Sügisel moodustati juhtkond Husakist ja teistest Moskvale ustavaist ja Novotny ajast jäänustena säilunud isikuist.

1969. a. septembris algas „normaliseerimine" tõeliselt peale. Uus juhtkond tunnistas, et 1968. a. oli toimunud „kontrrevolutsioon" ja okupeerimine oli olnud „vennalik abi".

Siiani on kohtu alla antud umbes 4000 inimest poliitilistes süütegudes süüalustena, aga suuri kohtuprotsesse pole lavastatud. 40% partei keskkomitee liikmeist puhastati kiiresti liikmeskonnast välja ja peaaegu pool miljonit liiget puhastati parteist või lahkusid vabatahtlikult. Nad moodustasid kolmandiku partei liikmeskonnast. Värvati uusi liikmeid, aga see sujus alul viletsalt. Praegu on parteil siiski 1,5 milj. liiget.

Need „Praha kevade" juhid, kes ei ole teinud nõutud pööret ja saanud armu, on kadunud hoolikalt valvatavasse vaikusse.

1971. a. seletati, et „normaliseerimine on lõppenud", aga seda tagavad ikka veel N. Liidu sõjaväeüksused.

Tshehhoslovakkiat ei ole siiski kunagi ümbritsenud täielik vaikus ja 1975. a. avaldati läänes Dubceki pikk kiri. Jaanuaris 1977 avaldas grupp inimesi Praha põhikirja '77 nimelise proklamatsiooni. Selles nõuti, et ametivõimud peaksid seadustest kinni. Tuhanded inimesed kirjutasid alla avaldusele ja pärast seda on grupp avaldanud veel 18 raporti, millest viimased ilmusid alles sel suvel. Ametivõimud on rünnanud „põhikirja-gruppi", mõned on süüdi mõistetud ja teised sunnitud maapakku.

Põhikirja proklamatsiooni avaldamine ja selle välismaale viimine on äratanud tähelepanu ja muutis olukorra enne okupatsiooni 10-ndat aastapäeva väga raskeks ja pingeliseks. Käesoleva aasta alguses valitsus vaikis kjuslikult peopäevast, aga maikuul külastas Brezhnev Prahat ja „vennaliku abi" märgi all alustati juunikuul kümme aastat tagasi toimunud sündmustes vastutavate isikute vastu uut rünnakut.

Toronto eestlaste äsjastel Killamängudel äratas rahva hulgas erilist tähelepanu „Ülemiste vanake", keda kehastas Jaak Järve. Pildil näeme „vanakest" koos Killamängude juhi Robert Kreemiga. Foto: U. Teemant

Eesti Kunstide Keskuse väljasõit

Eesti Kunstide Keskuse kunsti- ja fotoosakonna väljasõit Horseshoe Valley'sse toimub pühapäeval, 24. septembril. Väljasõit toimub Vello Hubeli juhtimisel ja selle eesmärgiks on maalimine ja pildistamine. Registreerida telefonidel: 485-0531, 485-0141, 486-1602.

Nalja

Proua Tinakas mehele:

„Mul oli täna politseiga pahandus. Ma parkisin auto vales kohas.

„Kus kohas sa siis parkisid?"

„Ühe teise auto peale."

*

Noor tütarlaps läheb arsti juurde ja kurdab, et ta tunneb end halvasti.

„Hea küll, võtke riidest lahti," ütleb arst.

Tütarlaps hakkab üllatunult lahti riietuma ja ütleb: „Olete ikka mul küll kena arst! Ma tunnen halvasti ja teie mõtlete ainult seksile."

Riin Rivanool

Poliitika

On igaühel teada, et poliitika on selline teadus, millest rikas mees veel rikkamaks ja vaene veelgi vaesemaks saab, aga parem ei maksa seda üldsegi mitte kui teadust võtta. Ütleme, et poliitika on riigivalitsemise kunst ja sellest tuleb igal korralikul kodanikul osa võtta. Mõned ütlevad, et poliitika on pimesikumäng, on õnnemäng ja rummal mäng. Olgu igal neist omajagu õigust.

Teadagi, et kogu see poliitiline elu ja asi jookseb ikka enam ja enam rappa. Naiste osa ja õigused jäävad endiselt väikeseks ja mitmed pakilised asjad vajavad selgitamist. Mõningateks headeks nõuandmisteks tunned end kohe nagu kohustatud olevat.

Uus paavst valiti hiljuti. Kena, naerulnäoga meesterahvas, peenikestvõitu häälega ja igati kena olemisega. Kui nüüd arvesse võtta, et ta valitseb 700 miljoni inimese üle, siis neist kindlasti on ⅔ naisi-lapsi, kes sedamoodi jälle ja järjekordselt on meeste käpa-alla sattunud. Kus siin õigust on!

Kas ei oleks vahva, kui vähemalt järgmine paavst oleks Johannes Pauli asemel, näiteks, Johanna Pauline. Sellepärast just sihuke nimi, et paavstid ei valitse oma õige nime all, vaid valivad selleks uue. Nõndasi ei saaks siis järgminegi olla lihtsalt omaenese nime järgi kas või Margareta Lucia, vaid ikka maitsekalt valitud ametinimega mõne vapra eelkäija järgi.

Nojah, aga seniks, kui paavstiks on ikkagi alles mees, tuleks talle vähemalt üks või paar naissoost abipaavsti valida ehk vähemalt naine otsida. Ega sest ole midagi, kui seaduse järgi abielluda ei lubata, võtku ja elagu niisama koos, kellel sest praegusaja mõistete kohaselt sooja või külma on, peaasi, et oleks naishing asjaks majapidamist juhtimas ja Vatikani valitsemas. Ja kui just moraali taga ajada, võiks see ju olla mõni nunn, on korralikkude ja karskete elukommetega ning igati kohane.

Kui nüüd keegi peaks arvama, et mis tegu või asja on paavstivalimistega mittekatoliiklasel, siis peab siinjuures kohe selgitama, et usk siin mitte üks raas ei loe. Hea nõuanne olgu alati teretulnud. Pealegi on siin tegemist ilmatu hulga rahvaga, keda valitseda tuleb, ja see peaks ju maakera iga elaniku püha kohus olema siinjuures usule vaatamata ja diskrimineerimata oma abistav sõna öelda.

Päevakavas edasiminnes jätkem kõrvale kõik muud tühisemad naisteasjanduse probleemid ja siirdugem vaid tähtsamate juurde.

Kuninganna. Meie oma kuninganna, keda rojalistid kaitsevad ja mõningad demokraadid Kanada troonilt armutult allatõugata püüavad..

Oleks tegu kuningaga, võiks ju veel kaaluda, aga kuninganna — ei iial! Kust saaksime meie, miljonid Kanada naised, inspiratsiooni kas või moe ja rõivastumise küsimusis? Et kuningannal on siia maale külla tulles kaasas 50 kleiti, sellest teatavad ajalehed juba ammu ilma enne, kui ta mõneks pidustuste-avamiseks ise ja isiklikult üldse sõnakestki poetada saab. Mis tal peas ja käes ja seljas, seda näeb TV pealt kohe ära ja osavamad võivad sealt kleidimoegi välja joonistada.

Kas arvate, et kui meil oleks kuningas või president, siis samal moel ette teatatakse mitu särki, lipsu, sokipaari või ülikonda tal kaasas on? Mitte kunagi ja sellepärast poleks moeasjus kuningast kuigi suurt kasu. Peale selle on kuninganna ikkagi naissoo esindaja ja küllap ta nii mõnigikord naiste kasuks hea sõna poetaks, kui talle võimu ja voli antaks.

Igasugustes poliitilistes ja üldse võimuküsimustes käib sageli hirmus kauplemine ja ametlikult nimetatakse seda „kompromissi taotlemiseks".

Ka neis kahes tähtsas küsimuses võiks teha tasakaalustamiseks mingi kompromiss. Kui saame maailma miljoneid valitsema naispaavsti, siis tõepoolest — vastutasuks võiks ju äraanda kuninganna. Okei? Vähemalt esialgu ja pärast kaupleme jälle edasi nagu seda ametiühingud ja tööandjad teevad.

Eesti rahva kiituseks peab ütlema, et kuigi nii üleüldse ja ülepea on võimuraasuke ikkagi meeste käes, on meil siiski terake au naistegi oma olnud. Kaua aega oli Eesti Seltsil väga tubli-tragi naissoost esimees ja põhimõtte pärast puha kahju, et nüüd teisiti on.

Naisseltsil aga on senini ikkagi alles esinaine ja kui järgmisteks valimisteks mõni mees kavalal kombel esinaiseks trügima ei hakka, jääb see kants veel edasi naiste kätte.

EKN tuluõhtu 23. septembril

Ühenduses Eestlaste Kesknõukogu Kanadas eelarveaasta lõppemisega 30. septembril, korraldab EKN traditsioonilise tuluõhtu tänavu Eesti Majas laupäeval, 23. septembril kell 8 õhtul.

Õhtu tulu läheb EKN tegevuse toetamiseks. Õhtu kavalises osas esineb lauluettekannetega sopran Tamara Norheim ja klaveriettekannetega pianist Nora-Mall Kerson. Tantsuks mängib Enn Kuuskne orkester.

Õiendus

Meie ajalehe eelmises numbris avaldatud Toronto Eesti Seltsi tegevust kirjeldavas artiklis on sattunud eksitus. A. Veedla ei ole mitte seltsi abiesimees, vaid on varahoidja ja praeguste organiseerimistööde tegija. Abiesimeheks on Eero Tamm.

TEADAANNE

„Vaba Eestlase" kalendri koostamisel on igal aastal olnud suuri raskusi seltskondlikkude organisatsioonide, noorte organisatsioonide, koolide, kirikute jne. aadressidega, mis sageli muutuvad ja kalendrisse satuvad vale aadressid. Selle väärnähte kõrvaldamiseks paluvad kalendri koostajad kõigil nendel eesti institutsioonidel, kes soovivad oma aadresse „Vaba Eestlase" tähtraamatus avaldada, saata need „Vaba Eestlase" toimetusele aadressil: Vaba Eestlane, P. O. Box 70, Stn. „C", Toronto 3, M6J 3M7, Ont. Aadressid palutakse saata hiljemalt 31. oktoobriks. „Vaba Eestlane" ei vastuta iganenud aadresside osas.